

338.98(584.6)

Г 57

Каз. яз.

Galacokin
Çana çayda
Çana köpcilik
arasında
Çumıs.

338.98.

G-

✓

Р. Ы. ГАЛАСӨКІН

ՇԱՌԱ ՇԱՊԴԱՂ

ՃԱՆԱ ԿՕՐՑԻԼԻԿ

ԱՐԱՏՆԴԱՊԷ

ՇՄԵՏ

Փ. Ն. ԳՕԼՕՇԵՆԻՆ

ՆօՎյա օԲՏԱՆՈՎՆԱ և ՄԱՏՍՈՎյա ՐԱԲՕՏԱ

1931

Օ Ա Ղ Ա Օ Ի Յ Տ Ա Ն Վ Ա Տ Ր Ա Տ Է

338.98 (584.6)

Г-57

Çer çyziniň purletarýatý, wärgünder!

P. b. Galacokin

~~338.98~~

~~G-~~

~~АРХИВ. Ф.~~

ÇAŇA ÇADDAJ ÇANA KÖPCİLİK ARASYNDADY ÇUMBS

Galacokin çoldastýň „Galacokin“ atýndaşyň
Kömbuzdýň çalry partýja çylylyşynda 1931-ç.,
26/IX de seçlegen sözi

Инв. № **6284**
ОТД

Ф. И. ГОЛОЩЕКИН.
Новая обстановка и
массовая работа

1932

Алма-Ата, типография № 2, Казполиграф-
треста. Заказ № 4082/1440 Тираж 10000.
Казлит № 503.

ОБРАБОТАНО

18.02

ÇAҢА ЧАҚДАЈ ЧАҢА КӨРСІЛІК АРАСЫНДАҒЫ ҚУМЫС

Р. І. Галацокін қолдастың „Галацокін“ атындағы
Көмбүздің қалпы партия съжылысында 1931 - жыл,
26/X де сөйлеген сөзі.

Қолдастар, өздеріңізге мәлім: кәзіргі дәуіріміз
сатсыјалызим орнатувоја қолдап кіріскен
дәуір; бул дәуірде қаңа қақдајлар туыр,
тыңнан өзгеріп, қайта туыр отырады.

Бул қаңа қақдајдағы негізгі қаңалықтымыз
сол: білімнің ең соңғы теңііжесіне сыјенген сат-
сыјалдығы ірі өнерлі кәсіп туыр келеді, туыр да.
Буқан қолымыз қеткендігі партияның улы қолы
булқытрај іске асыројандықтымыздың арқасы, барлық
өркөндев қөнімізді нұсқар беретін еліміздің
өнерлі кәсіптеуінің арқасы.

Өнерлі кәсіптегі, ағыл-пәселкедегі ірі өзгерістер арқа-
сында қаңа қақдајда қумыссыздықтың мылдем қурттық; өнерлі
кәсібімізге тыңнан қаңа қумыссылар келіп орындасты. Кәзір
вајақты (ежелгі қумыссымыз.) кәріјталызим дәуіріндегі ыстық,
суықты кәп көрген қумыссымыз азайып қалды; олардың сапы
да, салмақты да кеміп қалды. Рас, олар тыркілікті ұйытық во-
луы қақтына келгенде әлі де үлкен орыңа іже; бірақ қумыссы-
лардың негізгі көрсілігі қаңа адамдар, өзге адамдар.

Біздегі кәсіп орындарында, өнерлі кәсіпте, қалық қару-
васылықтың қай таравында болса да еңбектің қаңа әдісі

çaña tyri orn alyp keledi; endiris tertibiniň çaña tyrleri sinip keledi; wylajca aytqanda satsyjaldyq çarbs, ekrindilik etek alyp otyr; ydetpeli çosparlar syoyr keledi, enerli kəsip-tiň tyrli taraw, tyrli soqtarda bir-birin tap çoly men öz ara tekserip turatyn boldy.

Bul çaňalyq tap seziminiň kysejgendiginiň belgisi, çumьscьlar tabьnyň bir çasaoy ydetpeli çosparьn usьnyр, ekinci çasaoyan çarьsqa çavarqa saqьruvь-çaňaoy çaňalyqtyň belgisi. Bul qalyр çumьscьlar tabьnyň көpcilikten quryloyan qoça ekendigin көсетetin belginiň biri volьp tabьladь. Bul çaňalyqtyň tuvatyn tьoyр bir sewebi-enerli kəsivimizdiň birine, biri wajlanьstь; mьjsaly: bir zavьtta рəbiriktiň endiris çosparьn ornьdavь ekinci рəbirik-zavьttьn endiris çosparьn ornьdavьna wajlanьstь volьp otyradь; elgi çaňalyqty tuvdьruvcьnyň biri oьь wajlanьs.

Oсь çaña dövirdiň wьqajьna qaraj çumьscьlar tabьnyň mөdenijet, turmьs çaqtarьnyň tilekteri de çaňardь.

Avьl-pəselkede de wьrьnoyр çeke caruva, usaq, wьtьrandь avьl caruvasьlyoyр çoq. Avьl, pəselkede, avьl caruvasьlyoyрnda adam aytqьsьz iri-iri egin məcijneleri var. Iri sarqozdar var; el caruvasьnyň teň çartьsьnan көvi qalqozoya ajnalды; qalqozdanuv arqasьnda waj-qulaq tabь da myldem çoyьluvda. Biz egin caruvasьlyoyр eň iri voloyan elge ajnaldьq.

Solaj voloyannan kejin avьl-pəselke telim-telim emes; onda көpijtal tekteri de өsip otyroyan çoq. Biraq onda көpijtal tekteri myidem çoq eken devge taoyр volmajды; elde waj-qulaq, olardьnь wьqralь, eski səvdeger çoq devge de çol çoq. Olar əli var, olar qьt etipənerli kəsipke de, çoldarьmazoya da tumьsyoьn suoyр qojady, wьqralьnda çyrgizip qojady. Olardьnsol wьqralda rь men mьqtar kyrese wilyvimiz kerek. Onьn ystine elde əli de 35—40 % çeke caruva var.

Al, endi qoqam quryьsьn alsaq, avьl-pəselkede көpijtal tekteriniň etek aluvьna çol qaloyan çoq. Avьl, pəselkede caruvasьlyoyрn tavarьlyoyр kysejdi; avьl, caruvasьlyoyрnan çaña is ədisteri: çosparьlyq, çaña qarqьn көlektip, birijgədi volьp is istev, satsyjaldьq çarbs, ekrindilik ylken orn alyp otyr.

Sony men, çoldastars, atsjalijzim qurььььna tuvra kirisen dävrimimizde, vytindej çaça çaqdajlar tuvььььp otьььь. Biraq, osьььь çaça çaqdajььь icinde, әli de vajaqььь eskiniң artta qalojan cirik zamannььь qaldьььь çoq emes.

Bul çaça çaqdajььь durььььstar uqььььna da bilyv kerek. Çaça çaqdajььь uqььььnuv degenimiz -çaça çaqdaj mindetterin çaça әdis pen orььььndaj bilyv kerek, degen sөz. Basqaca aytqanda: көpti vastav, көp pen aralасuv çenderindegi çaça әdsterdi tava bilyv kerek; sol әdisterge әvdән çetilyv kerek; vөlcөvөktik өз ara sььььn arqasььььnda çumььььstaoьььь eski әdsterdi sььььnap, minөp, zerttej bilyv kerek; әlgi көpcilikti ujamdastььььra bilyv kerek. Qььььsqasьььь, istin çaça әdisterine kәnigi voluv kerek.

Solaj voloјannan keјin, vөlcөvөktik өз ara sььььn vudan 2—3 çььььl vurььььn qandaj qarqььььndьььь volsa, kәzirgi dävirde de sol qarqььььndььььlqтан ajьььььbloјan çoq. Burььььnoьььь eskini төrecildik көrneгendi tuoьььььrdan tajьььььroјan men vular әli de talajdan tavьььььlььььp qaladьььь. Sandьььььqтан, mundaj eskiniң vөrine çol verinev kerek, sььььndьььь, өз ara sььььndьььь ec qacан tastamav kerek; vularььььь sььььz ilgeri vasa almajььььь; çaçanььььь ornata almajььььь.

Sony men, çoldastar, satsььььjaldbq qurьььььstaoьььь tavьььььstarьььььmььььь da orasan ylken. Әsirese, san mylijen көpciliktiң vасьььььdaoьььь төçirijvesin alььььp qarasaңььььь daoьььььdarььььь uloјaььььp, etek alььььp vara çatqan көpiјtal memleketterin alььььp qarasaңььььь vizdin tavьььььstarьььььmьььььzdbq tipti orasan ylken ekendigi tajoja тава vasqandaj ajqььььn көrinedi.

Çoldastar, vizde tavььььь pen qatar olqьььььlq ta, кемcilik te de çoq emes, dert te çoq emes. Partьььььjamьььььzdbq көsemi bsta-lin çoldas caruvacьььььlq qьььььmetcilerininq мәçilisinde sөjlegen sөzinde acьььььq ajttьььь; өзgemizge qaraoјanda tavьььььmььььzdbq çajььььn bsta-lin çoldas ana qurььььm bileди. Sol sөzinde çeңyvge, adam aytqьььььsьььь kyciti qarqььььn men ilgeri vасььььp teqnijke-caruvacьььььlq çaqьььььnanzdik ketken көpiјtal memleketterin qunььььp çetip, tez ozuvqaja kerekti çalььььp mymkinciliktiң varььььoььььn atar көr-setti.

Bsta-lin çoldas aytqan çalььььp çaqdajlar (partьььььjanььььndaj durььььь vасьььььboьььь, satsььььjaldbq qurьььььsqa san mylijen көpciliktiң

qatnasuvь taqь talajlar) arqasьnda biz kəp adam ajtqьsьz tavьstar tavuvьmьz. Alaj da, bьstalin çoldas sөzinde өndiris çosparьn orьnda vdaoь san olqьbьqtarьmьz dь da, olardьn severterin de atar verdi. Ol severteri sol- vizde vьtindej çana çaoьdajlar tuvьp otьr; ol çana çaoьdajlar vasçьbьq tyriñ de çanaruvьn tilep otьr. Munь kəp çurt uoььnojan çoq, çana çaoьdaj tilep otьrojan vuvьnoja çarماسa alojan çoq; son- dьqtan isterinde olqьbьq ta kəp.

Partьjanьn vasçьbьoь durьs voluvь ycin, kəzirgi çaoьdaj- da qandaj carttar kerek?

Bul suravdьn çavavьn bьstalin çoldas vьlaj veredi:

«Partьjanьn vasçьbьoь durьs voluvь ycin, əzgeleri men çavat, aldь men partьjanьn çolь durьs voluvь cart; partьja çolьnьn durьstьoьn kərcilik uoььnьp, vilegin sьvanьp çoldavь cart; partьja ulь çolьn sьzьp çana qojmaj, sonь iske asьruvoja kьp-ve kьp qunttar vasçьbьq etьvi cart; partьjamьz partьjanьn ulь çolьnan ava çajьlojan qьnьrlyq- tar men solaroja nєw çurajdь qarajtьn yьmьrasyldьq pen kyresьvi cart; qьnьrlyqtar men kyreste əz iciniç avьz birli- gin, temir tərivin vurьnoьdan əri cьndap cьnьqtrьa vilyvi cart» (bьstalin Ortalyq kəmiyyətini 16- sijezi esevi).

Partьjanьn vasçьbьoь qajtse durьs volatьndьoьna bьstalin çoldas çavartь osьlajca vergen. Bul çaoьdajlardь çyzege asь- ruv ycin partьja men onьn Ortalyq kəmiyyəti kəp is istedi, sonьn arqasьnda biz satsьjalizim ornatur dəvirine ajaq vastьq; munьn solaj ekendigin vьkil keңes odaoьndaoь çalpь sьjрьr tursьn, ər qajsmьz dьn kəz aldьmьz dь oьmir- diç əzinen aq mьjsaj keltirip dəleldəj alamьz.

Çasьratьn qьbьq çoq, çoldastar, kəp çurt osь men ojana aldanьp, kemcilikterimizdi avьzoja almaj ketedi. Sөjle- gen sөzderine çazojan qavly- qararlarьna qarap otьrsaңzdar, satsьjalizim ornatur çatьrmьz, vizdi tavьstarьmьzda çer çyzin- dik, tarьjqьj məni var, eldiç 60 pьrsentinen artьoьn çal- qozoja ajlandьrdьq, ənerli kəsiptendiryv qarqьnьn adam ajtqьsьz kycejttik; pəlen, tygen taqь talajlar, dep kəpiñtedi.

Kөр құрт осы тавыстарды қирке тизууді билсе де, өлсебектердің бір салтың—жаоһың өз ара сәнді есінен сыоағыр кетеді, қуғылыс ұvcаскесінің екінсі васында не воһыр қатқанһн, өздерінде қандай кемсілік вағын ұмһтыр кетеді, патһяһн ұлы қолһ арқасында адам айтқысыз тавыс тавыһыр қатса да әр кімнің өз қолһндаоһ, көз алдындаоһ ісінде қандай мін вағын дүрһстәр көріп, вақайсыоһна дейін саоһыр ајтууды ескермејді. Көр құрт қаңа қаңдай деп авзын көррте сејлегенде билсе де, сол қаңа қаңдайһнң сһн мәнісін өзі билмејді; көрті вастав әдісін өзгертпејді, көр пен қоһндасув қөнінде, көрті ұјмдасурув әдісінде сол қаңа қаңдайоһа ујлестіре билмејді. Осыһнң вәрің ұмһтыр, қаңа қаңдайдың мәнісіне тусынеј, соқпан вајланһсты қаңа міндеттерді ұоһнвај тартыһлоһан міндеттерді оғындав қаоһн қамтымај, көс арвасыһнң астындаоһ тілін салақтатқан ајуванһнң көвін кіједі.

Қолдастар, мундай оқыоһалар вірен-саран іс воһса авһзоһа алуудың да керегі воһмас еді. Бірақ олај воһмај қыр. Адам валасыһнң алдына қоһыр отроһан ұлы міндеттерін оғындав, велгілі қерде тавысқа қетув, сатсыјалізім орнатув ісі партһјадаоһ авзынсы адамһнң оһана қолһнан кеletin іс емес; мунһнң вәрі де партһяһнң васыһлоһ мен муліјендеген көртің істејтін ісі, **сонһн уынде, қолдастар, мен** вајандамамды осы ваоһтта қасаймын.

Мәселенің вәрі де қаңа қаңдай мен құртсылық-көрсілік арасындаоһ қумһста. Біздің көмунес партһјасы көрсілік партһјасы; көртің партһјасы. Вһлајса ајтқанда, віріңсі руһлтарһјат партһјасы, көртіталізімді вір қола қуртув уың муліјендеген көрті ватавсы партһја, қаңа сатсыјалдық қооһам қурувоһа васы партһја воһув уың руһлтарһјат ісіндегі ең таңдавһсыһн, кыреске тусувге сһн ықластыһн, дәл көзіргі дәвірде ең таңдавһ қалқозсылырды ісімізге тартувһмыз, арамһзоһа қосувһмыз керек; мунһыз әлгі міндетті тоһық оғындап сыоһа алмақ емеспізі. Сһннда да віз көрсілік партһјасыһмыз; сол көртің ісіндегі ең таңдавһ қақсыларыһнң топ-товы мен қатарыһмызоһа қосыһыр қатқанһ воһпан тоһық ајоһақ. Бір несе сһјрырды қараһық: 1931-қылыһ оһпувардың 1-нен ујелдің 1-не

dejin vizdiñ partıjaoıa tıñnan 1-mılijen mıce qosıldı; däl kızırgı vaqıtta partıjamızda 2,440 mıñ adam var.

Ekinciden -biz kızırtıñ partıjasız; mılijendegen kızırtı soñızdan erte bılv ıcin bizdiñ partıjamız kızırtıñ partıjasız boluv kerek; basqaca ajtqanda bizdiñ partıja kızırtıñ soñız boluv, kızırtıñ avdan senimdi boluv kerek; varlıq, kızırtıñ artında qalması, artta qaloıan vassızdıqtıñ soñız bolması kerek; er qacan kızırtıñ kızırtıñ istep, qalpa purıltarızattıñ soñız soñızavıja, satsızjalızim ornatuıja kızırtıñ soñız kiristiretin boluv kerek.

Qoldastar, qanaoı ajtqandarızınñ vızı de qana soz emes. Men sizderge es bıv Amerızke asız ortıoıanım da soñız. Bul vızsevık soñızınñ ezelgi elıp vızı; vizdi tavızstan tavızsa qızırtıñ soñız elıp-vızı. Qasızlar, kızırtıñ soñız, partıjanıñ soñızızamın, Lenin, Mızırtırdıñ qazıoıan sozderin oqız kızırtıñızder, partıjanıñ varlıq qavız- qararlarına kızırtıñ salsızızdar, istıñ varlıq ezelgi, asız kızırtıñ ije boluvda, kızırtıñ qarmavda, kızırtıñ kızırtıñ istep, vızstavı vızlvde ekendigin ortıoıavızızdar. Ekinci soñızınñ vızstavı kekırtın qoldarızızdıñ vızıne kızırtıñ sala vızlv kerek; sonda vizdiñ nedın kızırtıñ vızlv soñızızder de ezel-ezınen avızqtala ketedi. Biz ekelvızırtıñ dejin partıja vızlv dajızndaloıanda, quraloıanda, Ekelvızırtıñ attavızqtanda qızırtıñız, qızırtıñ tızırtıñızderdı tızırtıñız, vızlvdastı vızlv men oıana partıja vızlvızamızız soñız. Qızırtıñ adamdarı tızırtıñızderde, partıja vızlv quravızamızızda, viz kızırtıñ vızlvdastırtıñız, kızırtıñ ortavıznda soñızız istedik, kızırtıñ soñızınñ kızırtıñ kızırtıñ kızırtıñ kızırtıñ aralavızız; soñızız vızlv qana viz partıja vızlvız. Munsız vızlvızamızız da edi. Oıavızdan vızlv viz Leninil vızlvvızrtıñ partıjasız vızlv soñızız. Oıavızdan vızlv viz purıltarızattıñ soñız soñızız vızlv soñızız. Oıavızınñ arqavıznda Ekelvızırtıñ ulı majdanına purıltarızat tırtıñız, san mılijenqara caruvanı da qızırtıñız, tırtıñız vızlvız; vızlvızınñ vızı de vizdiñ soñızızdan ergende solardıñ ezel ortavıznda qızırtıñızgilgen vızlvvızrtıñ qızırtıñızınñ arqavıznda edi.

Qalavız oıavızızızdar, partıjamızızdıñ soñızız durız vızlvız, oıavız mılijendegen kızırtıñ qoldavız, ekelvızırtıñ ulı majdanıñ

da, tap soqıybında çeңe alar ma edik; az vaqıttıñ icinde keңes memleketin qurıp, varlıq qalıq caruvacılıqın tez ajaqtandıırp ala alar ma edik? Caruvacılıqtı ajaqtandııruv dävirinen soqıp, çaңa çoloqa saluv dävirine, naosız satsijalizim ornativ dävirine ajaq vasa alar ma edik? Qalaj dejsizder, sonıñ värin keңes odaqlıñ öz icinde tap kyresi mejlince cijelenisip ajnalans kərijtalsılar qorçaqan çaqdajda ojlaoqan çerden soqıara alar ma edik?

I. Kercilikti de, özimizdi de Markıs—Lenin çolı men tervijelejik.

Al, çumıscılar tavıñıñ sın kösemi voluv ycin, qalıñ kepti durıs vastar, tavıstan tavısqa çetkizyv ycin, çumıscılar tavıñıñ aldıncoı qatarındaocı vizder aldıncoı qatarlı vllim negizine syjengen tönkeris qıjsıñna da çetik voluvımyz kerek: kyp-ve kyngi tönkeris isterin tönkeriscil qıjsıñmyz çetekter, aldındaocı çolın asıp otıratındaj voluv kerek.

Bul mindetti, bul ojdı ödevijetimizden, partıjanıñ dökementterinen çıjı usıratatın da volarsızdar. Vıladıjmer İlijic Lenin de munı san ajtqan. İstalin çoldas ta ajtqan:

«Partıjamız, aldı men, çumıscılar tavıñıñ aldıncoı qatarlı vascıy voluv kerek. Çumıscılar tavıñıñ icindegi eñ tövır, tañdavıısy, solardıñ təciriıbesi, solardıñ tönkeriscildigi, solardıñ purıltarıjat çolına cındar verilgendigi, osıñ väri de partıjaqa vıtyvi kerek. Partıjamız çumıscılar tavıñıñ sın kösemi, aldıncoı qatarlı eri voluv ycin tönkeris qıjsıñ men quraldanuv kerek; qozoıalıs zandarına, tönkeristin zandarına ävden çetilip aluv kerek. Munsız purıltarıjattı vastaj almajdı; munsız purıltarıjattı soñnan erte almajdı. Çumıscılar tavıñıñ kerciligi ojlaqan ojdı, solardıñ vassınan kecirgenin tirker qana otırsa; qavırt, vassız qozoıalısıñ qır soñında qalsa; qavırt, vassız qozoıalısıñ selqostıoıñ, sajasıj vaqıtsızdıoıñ çeңe vilmese purıltarıjattıñ köz aldındaocı vır mıjnettik çoıñnan asıp kete vilmese; kərke çalıp purıltarıjat tavıñıñ çoıñ çoqtata vilmese ondaj partıja-cın partıja vola

almajdъ. Partъja  umъsъlar tabъnъd aldъnda voluvъ kerek; partъja  umъsъlar tabъnъd qъraoъ voluvъ kerek; partъja purъltarъjattъ so nnan erte viluvi kerek; qavъrt, vassъz qoz-olabъstъd qъr so nnda qalъr qojmavъ kerek» dejdi. (bS-TALIN „Lenijnizim m seleleri“. 80-81- ette).

Mine,  oldastar, partъjanъd qandaj voluvъ kerektigi, qandaj ekendigi,  umъsъlar tabъnъd sъn k semi voluv ycin partъjanъd nendej voluvъ kerektigi tivrabъ osъ ajtълoqan s zdi  sten eki eli tastamaj, tolbъ uo nъr aluv kerek. Sъnъnda viz sol qъjsъndъ vilemiz. Sol t nkeris qъjsъnъn vilgendigimizdi q arqasъnda viz kyctimiz, viz abъstao nъ k re, tanъj, vol- aj vilemiz;  aoqdajdъ uo na, tysine vilemiz; mindetti tavada, qъjuvъn kelistirip o ndaj da vilemiz; k pti so mъzdan erte de vilemiz.

Mundaj minsiz, m nda bir bilim  o na syjengen t nkeris qъjsъnъ Marъksizim—Lenijnizim; viz osъ qъjsъndъ vilemiz, osъoqan  atъqъrъz, osъnъd arqasъnda  enip te, degenimizge  etip te  yrmiz.

Marъksizimnъd  er  yzindegi  umъsъlar qozolabъsna qandaj ma zъ varlbo  varligi o j; men onъ qajta ajtraj aq qojajъn,  oldastar.  er  yzindegi  umъsъlar qozolabъsna, sat-sъjalizim qurabъsna Lenijnizimni qandaj ma zъ varъn, onъd onъ qandaj ekendigin de qajtalap ajtraj aq qojajъn,  alo z aq Lenijnizimdi bstalini  oldas ne dep qъjstъr—oqanъ oqana k rsetip  ejin. Men Lenijnizimdi qъjstъrъr d ld p k rsetken bstalini  oldastъd oqana s zin k ltiremin; yjtkeni Lenijnizimdi durъs vajnalap, durъs k rsetken m nda bir t nkeriscil vaqa osъ bstalini  oldastъki oqana. Sonъd ycin de bstalini  oldastъd vajnalaoqan s zine mencevekter qarъsъ s o r  yr; vizdi partъjanъd  z icinde de teris devciler var; mъjsabъ: Devorъn, K rъr  ana vasqa sondajlardъd „p sepeli vascъlbq“ degen tovbъ qarъsъ.

Lenijnizimdi bstalini  oldas v ajca qъjstъrъr k ltiredi: „Lenijnizim degenimiz  bjangercilik pen purъltarъjat t nkeristerinin d virindegi Marъksizim. D ld p ajtqanda: Lenijnizim degenimiz assa  alrъ purъltarъjat t nkerisinin

қысһы мен тәсili, әсиресе пурьтарьят ыстемдигиниң қысһы мен тәсili. Маркис пен Еңгилis төңкеристен бурһоһ (буl арадаһ төңкерis деп отьроһаньмьз пурьтарьят төңкериси) дәвирде вольдь; сол kezde is isteldi; онда қьжәңгерцилик онса толмаһоһ; онда пурьтарьят төңкериске әзирлик қана istegen; онда пурьтарьят төңкериси кечикпей, сөзсиз вольу-оһа таянвәһәндь.

Маркис пен Еңгелистиң сәкirti вольоһан Лениниң isке кирискен-замань қьжәңгерциликтиң саваһна тоһоһан kezи, пурьтарьят төңкеристериниң етек ала вәстаһоһан kezи; бир мемлекетте пурьтарьят төңкериси вольр, бурьсува демәкирәтьјасьһ қулатқан, пурьтарьят демәкирәтьјасьһниң, кәңестердиң заманьһн тувөһьзоһан kez-ди“

Мине, соньһд ычин де ленијнијзим дегенимиз маркьсьјьзм-дь илгерi қарәј өркәдеткен қәлоқасьһ вольр отьр. Ленин вәһр туроһан таңдавль маркьсьјс қана емес, Ленин маркьсьјьзм әдистерин екinci, вәсқә дәвирдиң төңкерисцил қозоқальсьһна дәл-деп қолдана вильу мен оһана тьһоһан қоқ; Ленин Маркьсьјьзмниң қьртьсьһһ әјналдьрувсьһлар мен кьресип қана қоһоһан қоқ; вүлар мен қатар, Ленин екinci, вәсқә дәвирде, қьжәңгерцилик дәвиринде, наһьз пурьтарьят төңкеристериниң дәвиринде қьзмет ете отьрьр, Маркис салөһан қольдь уstadь; пурьтарьят-төң қьжәңгерциликке қарсьһ кьресине, пурьтарьят төңкерисиниң өрисиң узартувьһна қаньһ салдь.

Қолдастар, ось мен қават, қер қьзиндеги қумьсьһлар қозоқальсьһна бсталин қолдастьһд қандај зор маһьзь вәрьһоһьһ да ескертip өtkim келеди, бсталин қолдас—Одақтьһд кәмьнес пар-тьјасьһһд наһьз кәсемi, кәмьнестер етәртәһсанальһһд кәсемi, вәссьһ; Маркьсьјьзм—Ленијнијзимниң төңкерисцилдигитә тонар, өһиң әјналдьратьһн, вүгә тартатьһн қьһсьһқтароһа қарсьһ кьрестиниң кәсемi, қьһсьһн қьзинде де, is қьзинде де Маркьсьјьзм, Ленијнијзимди оһдар уstadь; Маркьсьјьзм—Ленијнијзимниң кәзирги қәһдәјдәһь наһьз сәтсьһјәлијзим қурьльсьһ заманьһндаһь сьһн кәсемi (қол сапалақтәв).

Әлде, буl сөздерим қеткиликсиз тольқ емес сьһоһар; әлде вольса тереңдете, улөһәјтә вәјналәв керек сьһоһар; әләј да, қьһсьһн

məselelerin qoloja alsaq ta, kynbe kyngi is pen cuqydansağ ta, çana çaqdajdɔ ondar uoɔnɔv' negizgi tyjindi tabuv kerek. bolsa da, Markɔsɔjzɔm—Lenijnizim ədisterin durɔstar qoldanuv kerek bolsada, oɔɔ soqoɔɔ çyldarda partɔja da, çumɔsɔ tabɔ da kərip, vilip çyr,—çurttɔn vərinin əldənda bɔstalin çoldas otɔradɔ: bɔstalin çoldas vizge «tetiktin kiltin tavatɔn kyc» verip keledi; „kelecegimizdi keçejtip, çolɔmɔzɔdɔ asɔp, qoloja alojan isimizge senimimizdi kycejtip, vastaojan isimizdin oɔ volatɔndɔɔɔna „bɔmanɔmɔzɔdɔ kəmil“qɔp keledi;bɔstalin çoldas naoɔz satsɔjalijzim qurɔlɔsɔnɔn zamanɔna kirgen çaoɔmɔzɔda Markɔsɔjzɔm—Lenijnizimdi vajɔtɔp keledi.

Olağ bolsa, ər bir kəmunes əzini ə kəmunestik mindetin, kəpke kəsem vasçɔ volɔp, satsɔjalijzim ornatur kyresine durɔstar tysiryv mindetin ondar oɔndavɔ ycin, əzi vastaojan iske senip, əzgeni de soqan sendiryv, uɔɔtɔv ycin, istegen isin ondar uoɔnɔv, qavɔrt, vassɔz qozoqalɔstɔn artɔnda qaltavɔ ycin, soɔnɔ saqçsɔ volɔp çəqravɔ ycin,artta qaloqannɔn ɔɔɔna qaraj ketreɔ, vɔɔɔ alda voluvɔ ycin—az vɔlɔn, kəp vɔlɔn, qɔjɔn çaoɔna çetilir çəndalɔp aluvɔ kerek,əzin de, kəpti de Markisijzim — Lenijnizim çəni men, soɔnɔ ruvqɔ men tərvijelevi kerek, vəlsevijzimde kəpcilik arasəndaoɔ çumɔstɔn qandaj mənisi, maqɔz vərɔɔn esten çəqarmavɔ kerek.

Lenin çoldas ajtqan eken: „Satsɔjalijzim ornatur, qoqam qurɔlɔsɔn əzgertyv—sol kəptin əz isi« degen eken. Ekinci bir çerde: „Satsɔjalijzim—qalɔq kəpciliginin əz qolɔ men çasajtɔn isi. Çana çurtçəlyqɔn negizgi kyçi—kəpciliktin qolɔnan çəqan çandɔ is voladɔ“ degen Lenin.

Ər bir kəmunes, partɔja mycesɔ oɔnɔn ımɔtravɔ kerek. Budan mənadağ qorɔtɔndɔ çəqadɔ:

Birinci: Bizdin dəvirimiz adam ajtqəsɔz çarçan iri-iri əlevmet əzgeristerinin deviri, vəl əzgeris dəvirinde viz-qɔjɔn çaoɔnən dajarɔɔ vər vurɔoɔ kəmunester sol vilgenimiz vən çana qalmaj ilgerilej vilyvimiz kerek; çana dəvirdegi iske, çana çaqdajlardɔ durɔs uoɔnɔp adasravoqə kerekti çana bilim alatɔn voluvɔmɔz kerek; syjtip, partɔjanɔn içi, tɔsəndaoɔ kəpti durɔs vastaj viletin voluvɔmɔz kerek.

Eski bstaçbn maldanbr, „men bilmejtin deneçe de çoq, men oqırılıq, yjrenerlik te ec narse qalojan çoq“ devciler, söz çoq, ilgeri basa almajdı; çaña çaqdajdıoq vasçylaqqa çaramaj qaladı; irip, cirij vastajdı; көртің artында, qır soçында qaladı; көр odan ozыр ketedi.

Bul çöndegi isimiz qalaj, çasbrarь çoq, onca maqtavlıь emes. Bizdegi bir sьpьra çavartь vasçь qьzьmetcilerdiң qьzьmetteri vasьnan asadı; bilimderin arttıruvь tursьn, bir demeni oqьp, özderin özderi vajqavьna da uvaqьttarь çoq. Buçan olardıң özderi onca ajьrtь da emes; vui qalьp olardıң vasьndaoqь vөle. Alaj da, ol qьzьmetcilerdiң өзderinde kinө var. Kinөsi sol, benim oçьmca, olar өзderiniң uvaqьttarьn, kycterin durьs vөlip, rajdalana bilmejdı; vasqa birev isterlik çumьstь da өзderine çyktep alatьndarь var. Al, eger uvaqьttarьn durьs vөlip, rajdalana bilse, çurttan qalmav tursьn, vurynoçь bilimderin ulqajтьp ana oqurlьm tereңdetip te alar edi. Bilimderin eseler, çetildirmegen vasçь—өmirден төçirijve ala almajdı; çaña çaqdajdь durьstar uoçьna almajdь-onçaj vasçьlar artta qalьp qojadı.

Bular men çatar, oquvoça bilim aluvoça uvaqьttarь vөlsa da oqьmajтьn da bir çatar vөlsendi, çavartь qьzьmetcileriniç var. Bular-„çavartь qьzьmetcimiz“ деп qoçьjadь; nemese qoьь vosamajтьn сьn çavartь qьzьmetcilerdi vetine ustap çyredi; nemese duspan көzi ycin ьloçьj мәçilis pen өvre vөloçan vөlьp çyredi; sol çyrgende—vərin bilemin, meniң vilmegenim vıjt icinde-dep çyredi; nemese-meni oquvoça çiveriңder-dep keledi; onьsь qьzьmetten ketyvdiң çamь.

Solaj vөloçannan kejin, varьq vasçь, çavartь qьzьmetcilerge, өзderin çavartьlar çatarьna çosatьndaroça da ajtarьmьz qьjsьn çөniңdegi bilimderiңdi arttırьңdar, çaña çaqdajdı da çumьstь da çaña istevdi yjreniңder—dejimiz.

Ekinöi: Men—bizdiң partьja-kөpcilik partьjasь, bizdiң çatarьmьzoça çumьsçь, qalqozçь, көmsamol, өjelderden çaña myceler qosьlьp çatьr—dedim. Munь vajnalap көrsetyv ycin, mьjsaloça Qazaçьstan partьja uçьmьn aq alajьq: 31 neç çьldьn aloçacqь çartьsьnda partьjaoça 15752 kisi kirdi; munьң icindegi

сумьсары 42 пурсент. Bizdegi kändijdattar-30-сылыр мајдың 1-de-27.389, 31-сылыр қылувардың 1-de-32086, 31-сылыр ујелдиң 1-de-42323 boldь.

Осы қаңа мыцелер мен қаңа кәндийдattar өзиниң миндетин толыр оғындај алмајды, өзиниң isi, улгиси мен көпти ертетин нақыз кәмынес те вола алмајды, көпти соғынан ертетин, ујымдastьратьн, isterine қысыпымьыз вен қол көсетип отьратьн кәмынес те вола алмајды; неге десеңиздер-өздері cala savattь; көбінесе марьксызым—leniniјzimnen қаварсыз.

Sondьqtan bizdiң ilgeri vasuvьmьыzqa zor sebevi tijetin mindetimiz—partьja icindegi savatsьzдыqть қојув керек; partьja мыцелериниң көпчилигин марьксызым-leniniјzym руvқында төрвijelev керек. Өлкелик partьja кәмијтетиниң бир несе қавлысында бул мәсеle eskertilgen de volatьн. Іcin ара алојанда Өлкелик VII partьja көнperensesиниң қавлысында—da vьlaj delingen:

„Iri-iri caruvасыльқ-sajasat navqandarьн (астьқ дајындаv, қалқozданuv) өtkizgendeги төңiriјbege қарақанда өte-mөte вайқaldь: қалың partьja көпчилигиниң sajasьj vilimi тьм төmen; partьja velsendilerиниң sajasьj vilimi көzirgi satsьjalдық қайта қурьлыс дөvirиниң tilegine көrine қыјоac; sondьqtan vьkil partьja қумьсыпның sapасын көrinev вөsendetip отьр.

Partьja аојartuv isine көз қарastарьн negizinen өзгertip, munь partьja қумьсыпның icindegi ең маңьzдыларьның қатарьна қојдыруvда varьльқ partьja оғындарь mindetti etilsin. Partьjanьң аојartuv isin қete vaқalamavсыльқтан partьja оquvьн mensinveјtin көз қарastь mьqтьр қеңe viluv керек; Qazaқьstandaқь қас uјьmоја марьксызым—Leniniјzim қысыпь мен төрвije aluvдың өрекce мәніsi varьльқь ec қасан esten сьојарьлmasьн; ујtkeni Qazaқьstan uјьmь partьjanьң vьbloјan қызыmetcilerine қарьль; munda өnerli көсіptegi pьrultарьјatь, еқelden kele қатқан вөлceбек saltь қоқ“.

Bul қөnde biz ајтарьльқтай алоја васыр кете алојаньмыз қоқ.

Partýja uýmýnň sajasýj bilimi qançalýq ekendigi mýnaw kesteden aňýq kórinedi. Mundaşý málimet sol tystik Qazaşýstandaşý avýl caruvacýlýq men ajnalýsqan, aldýn-şý qatardaşý 6 avdandan 1931-şýlşý mart icinde édeji tekserilip alynojan málimat. Bul tekseryvge ilingender Qostanaj, Pedirip, Denes, Ýritiskij, Çiti qara çana Aqbulaq partýja uýmdarý; bulardaşý varlýq kýmynes 2231. Solardýn icinde:

Sajasýj savatsýz		Qýsqa uvaqýttý partýja mektev. yjirmeden oqýojan darý		Kecki part mektep pen çoojarý. yjirim.oqýojan darý.		2-şýldýq part. mektepten oqýojandar		Kýmvyzde oqýojandar	
vəri	o/o	vəri	%	vəri	o/o	vəri	o/o	vəri	%
1464	65,6	491	22	171	7,6	99	4,4	6	0,4

Sony men, bul uýmdardaşý kýmynesterdin 65 pursenti myldem sajasýj savatsýz. Al, bul avdandar eñ artta qalojandar emes, tşp tşvir degenderimiz: bulardýn ornýna artta qalojan avdandardý alyp qarasaňyz mşselenin çajý vudan ana oýulým nasar volýp şýjadý.

Munýn sevşvi ne? menin oýmca, avdandarda sajasýj savat acuv, mşrkis—Lenin çoly men tşrvijelenyv mşselelerin qaojaçuv kşredi;kejinge şýroqýtýla veredi; olarda caruvacýlýq navqandarý mýna mşselelerdi vasýp ketedi; „şveli astýq, mal dajýndav çosparýn ornýdasýn; egisti ajaqtatsýn; oquvdý solardan kejín de qoloja aluvoja voladý“ devcilik var.

Bul qata,durýs emes.Ras,avdanda çumýs kşp aq.Qanca kşp bolsa da avdan çýzmetçileri kşpti qamtuvý kerek. Al, oquvoja şlgidej kşz qarav syjekke singen daşýboja, saltqa ajnalsa, Markis-Lenin çoly men tşrvijelenyv isí çanaşý çumýstaroja qarsý qojýlyp ketedi; şnyna kelgende bul tşrvije çumýşyn ezge, kyn-ve kyngi is'pen mýqtar vajlanýştýra çyrgizyv

kerek. Kuyti orn-ornyna durys qojsa, kepti Markis-Lenin çolb men tervijeleu isi durys çoloja mьqtar qojlsa, avdanny çaj-qajssь volsa da tьnkeris mindetin ojdaoьdaj ornıdar sьoja alady; yjtkeni ol vaqıtta partьja uьmьndaoь myceler mindetti durьstar uoьnojan bolady, kьpcilik icindegi çumьstь durys çoloja qoja alaty bolady.

Munan soçoь bir ajtraoьm-partьja mektepteriniñ, partьja keristeriniñ kьbinde qьssьn çaoь tьçirijbe is pen toьq vajlanьstьgьlp oьtymajdy.

Tьnkeris qьssьn men tьnkeris tьçirijbe isiniñ birine biri vajlanьstь ekenin kez kelgen çerde ajtamьz, eskertip çyremiz, qьssьnnyñ tьçirijbege vajlanьspaj calьs ketyvine qarssь kyresemiz: nege deseniz tьnkeris qьssьn deleli tekserilmej alьna veretin nьse (dogma) emes; tьnkeris qьssьn „ n a o ь z - kьptiñ sьn tьnkeriscil qozojalьsьndaoь tьçirijbe is pen nьq vajlanьspьr varьp qana quralaty nьse“ (LENIN „Solcьldьq avruv“); nege desenizder qьssьnьmьz iske, tьçirijbege qьzmet etyvi kerek; nege desenizder „qьssьn degen nьse ьmirin, tьçirijbeniñ tuvoьzojan suravlarьna çavar tavьp verip oьruvь kerek“ (LENIN, „ Qalьq dostarь“); nege desenizder qьssьn „tьçirijbede, iste tekserilip, anьqtalьp oьruvь kerek“ (Bstalin “ Lenijnizim mьseleleri).

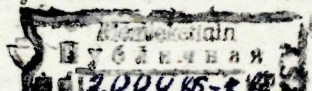
Biraq, meniñ oьmca, çoldastar, vizdiñ oquvlarьmьz del osь ajtlojandaj volьp çyrgen çoq. Sьnyna kelgende vizdiñ mektepterimiz, vizdiñ keristerimiz isten-tьçirijbeden qol yzıp çyr; vizdiñ kьn-be kьngi isimizdi qьssьnoja vajlanьstьgьp, qьjstьra vilmej çyr; qьssьn çaoьnnan toьq vilim verip, sonь iste tekserte vilmej çyr; ьr kimniñ qaçьrlь çajrat tilejtin iske qancalьq dajarlana alojandьoьn tekseryvdi vilmej çyr; ьsirese, vьlcevektiv çajrat, tavandylyq kerek bolaty çerlerde sьnavdy vilmej çyr. Osь çaoь çoq. Çoldastar, sizder qata tysinip meni istin vьrin ajnaldьgьp kelgende oquvdy oquv men birge vaqıt-vaqıt tьçirijbege varьp bir nьse istep çajtuv kerek-degendi qana ajttь dep çyrmenizder. Bul da kerek. Biraq, meniñ oьmca, oquvdyñ oqьtlyv tertibinde vizdiñ tьçirijbeni vajqav, teksirip kьrgizyv çaoь

çoq; bolsa çetkiliksiz sьqьldь. Çuvьqta Òkkelik partьja kəmiьtetiניң vujrasьnda meniң öz vasьm mьnadaj bir məse- leni sөz qьldьm: vizde Òkkelik partьja kəmiьteti qasьnda partьja vəsendileriniң kərisi var. Òkkelik partьja kəmiьtetine nece tyrlı vaj materijal tysip çatadь; isti qalaj istev kerek- tigin, qalaj istemev k e r e k t i g i n, qandaj avdannьn isi naoьz vəlsevəktik is ekendigin, qajsьsьnьn isi aportun- sьldьq ekenin kərsətetin materijal adam ajtqьsьz kəp. Sol mətərьjalda, çoldastar, alьp qarasa, kəpke estirse naoьz Lenin ədisi men zertteп bilse, tekserse dejmin. Sonda təq- keris təçirijbesi men tənkeris qьjsьnьnьn bir birine vajla- nьsuvь çaoьnnaп kəp nətiçə sьqaruvəqa volar edi; vizdiң de- rektipterimizdi teksiryvdiң eң təvir tyri osь volьp sьqar edi, dejmin.

Osьlaj volmaoьnnaп kejin kəris, çəki Kəmvuzden oqьp, vitirip sьqqaп çoldastardьn oqьmaoьnandardan kem soqraj- tьn aportuncьl volmavьna kim keril. Qьjsьnьnьn təçirijbe men vajlanьsraoьnə osьndaj kyjge usьrairaq. Al, vizdiң oqьtuvdan, sizderdiң oquvlarьndьzdanmaqsat-satsьjalijim orna- tuv çolьna çanьn sala qьjmbədajtьn naoьz eр qьzmetci volьp, sьndaalьp çetilip sьquv.

Solaj voləoьnnaп kejin Markis-Lenin çolь men tərvije- lenyv məselesine partьjanьn varlьq mьcesi vet buruvь kerek; osьoьn vərimiz vykil partьja uьmь volьp, kənil qəjuvьmьz kerek.

Ycinci vizdiң partьja kəpcilik partьjasь. Bizdiң par- tьja əzi ycın əana çasamajdь. Kəpcilikti soçьnnaп ertyv, sat- sьjalijim quruv çolьndaoь kyreske vastav, uьmdastьruv ycın çasajdь. Sonьn ycın qurbəoьn partьja. Sondaqtaп, vizdiң partьjanьn mindeti bir çaoьnnaп əzin - öz qatarьn Markisce, Lenince tərvijelev bolsa, ekinci çaoьnnaп partьjada çoq kəp- cilikti de Marksijim—Leninijim ruvqьnda tərvijelev volьp tavьladь. Munьn maoьnnaп -çana çaoьdajdь, çaoьdajdьn əz- gergenin kəpcilikke uoьndьra bilyv, negizgi mindetti tysine bilyv, kəpcilikke tysindire bilyv, kəpcilikti çana çaoьdajda çanaca uьmdastьra bilyv voladь. Einci sөz ven ajtqanda Mar-

kiscil—Lenincil tərbiyə alqan ər bir çoldas sol tərbiyəsin iske asıra bilyv, təcirijvede rıjdalana bilyv, partıjada çoq kəpciliktı tərbiyəlevde, uıjmdastıruvda rıjdalana bı yv voladı. Barlaq mindettıñ tuıjını osında. Men bul çerde sizderdıñ kəñilderıñızdı Markiscil—Lenincil tərbiyəniñ kəpcilik çumıstar çonındegı mañızına ajırırca avdarır otırmın. Munıñ sevevi—bul bizdıñ partıjanıñ bir özgeceligi, bizdıñ kəzirgi mindetterimizdıñ negizi, munsız satsıjalıjımdı quruv çonındegı mindetti orındav mümkün emes. Bul çende çoqarırda da ajttım.

II. Çañ çaqıdajdı durıs uıqına bilejik

Çoldastar, Markis-Lenin qıjsın bizge qozoqalıstın dijolektıjkesin yjretdi. Ɖr dövırdegi əlevmettin çajın, qatnasın taldar teksere bilyvdi yjretdi; soqan qaraj mindetti belgiler, kyrestin ədisin, kəpcilik arasındaqı çumıs ədisin, kəpcilikke vascılyq tyrin özgertyvdi yjretdi. Men çoqarırda ajttım, biz çañ çaqıdajda çasap otırmız dedim. Çañ çaqıdajda çasaqanımız sol-kəzir biz satsıjalıjezimdi quruv dövırinde çasap, çumıs istep otırmız. Satsıjalıjezimdi quruv döviri kəzdi asır çumoqanca varlyq çaqıdajdı özgertedi: qalyq çaruvacılıqın qurılısın da, adamnıñ öndiristegi qatnasın da, çajıscılıqtaqı öz ara qatnasın da, minez-qılıq-rıjsıjqaloqıjasın da, mədenijetin de, turmısında, muñ-tilegin de, kerek-çaraqın da, vərin de özgertedi. Biraq çurttıñ kəvi munı sezbejdı, uqrajdı; sondıqtan bir talaj iri-iri kemcilikter keltiredi. Bul kemcilikter mindettin orındaluvına vöget çasadı. Kejde kəpcilik vascılyq vascılyq ozadı, vascılyq vascılyq ədetinen ayla almaı, kəpcilikten qalır qojadı, eskini kəksevcı volır qaladı. Mundajlar çajı usırap otıradı. Bizde eskinin qaldıqı—mıjrası əli kuctı, terecildik, çala çansarlıq kuctı: kəp çurt çavarsızdıq, terecildik «minez qılıqna kəzir keltirmejdı, ykimet volqan soñ rırkəz, vıjırq, əkimcilik ıqtıjarızdıq qalajda voluvoja tijs», dejdı. Syjtır kəpciliktı uıjmdastıruv, tərbiyəlev, sendiryv, vastav, vascılyq etyv orına əkimcilikke, terecildikke salınadı. Biz partıja qatarın oq-

сыл-апартонсылдardan, өзи сезси, сезбесин, тап дүсрaнbмbздн сырbн сырлайтbндardan әли арылта алмай келемиз.

Осы қаоьнан, қаа қаоьдада истеј билув, билмеви қаоьнан өзимизди-өзимиз тексерип көрејик, мајданның өзимизге қарақан uvcaskесиниң,Қазақьстанның қајьн тексерип көрејик, өткен ус тоқсан mindetterиниң қалај орьндaлоқaнbн вaјқaјьқ. Bizдиң қал қајьмbз қандај?. Biz ves сылдықтың кезеңди сылbнда қасар қызмет истер отьрмbз. Bul сыл icинде бизге сыктелген mindet ајьььқса авьр, көр еди. Сыјььр, paktи кувө, өткен ус тоқсанда биз көр сымbс истедик, көр irи тавьстар тaптьқ. Өнерли көсivимиздиң вьјьлоқь, өнимi өткен сылдаоььдан әлде қајда artьқ. Қазақь egis наvқань, сарқоз, қалқоз қурьльсь, vastавьс оquvdь сыргизув, отьььқсыландьруv иcтери сөнiндегi тавьстарьмbз орасан көр. Munь көруv уcин өткен сылbн алть ајьндаоьь таpқан тавьсьмbз веп вьјьлоқь сылbн алть ајьндаоьь (өткен ус тоқсанның қортbндьсь әли қасальр вoлоқан сoқ) таpқан тавьсьмbздь сальстьрајььқ: вьјьлоқь сылbн алть ајь icинде Рьјьььдн өнимi 57%, Қарсақрајьдн өнимi 27%, Ем-вiniң өнимi 13% өскен, вькil oдақтық өндиристiң өнимi 27,3%, Қазақьстан сарувасылььқ кеңесi қарамaоььндаоьь өндиристер-диң өнимi 52,5%, усақ өнер көперетiptериниң өнимi 52 % өскен. Bulardь мен irиктер алдьм. Bul өткен сылbн алть ајьна қарақанда вьјьлоқь сылbн алть ајьндаоьь тавьсьмbздн көр өскенин көрсетеди.

Авьл сарувасылььоььна кelseк, вul сөндегi тавьсьмbз мьнадај: өткен сыль 4116 мьң кектир егин еккен едик, вьјьл 1931-сь: 5779 мьң кектир егин ектик. Mende кыздик егуv наvқанььн вaрьсь тувраль маоьлумат вaр. Bul маоьлумат толььқ емес, вiздiң кыздик ајдавда утабьньмbздь, утылатьньмbздь толььқкөрсете алмајь.Алајда ајтьр өтејин:өткен сыла sentөвир диң 20-на дејин 61мьң 800 кектир кыздик егилген еди. Вьјьл sentөвирдиң сыјьрмасььна дејин 119 мьң кектир кыздик егилip отьр. Өткен сыл 7 мулiјен кектир picен савьлоқан еди, вьјьл 15 мулiјен кектир picен савьльд. Өткен сыл өктевирдиң 15-не дејин 185 мьң кектир зөp ајдалоқан еди, вьјьл sentөвирдиң 20-на дејин ақ 490 мьң кектир зөp ајдальр отьр. Өткен сыль қал-

qozdasuv 31,8% edi, vıylı 64,1 % voldı. Ötken ıyl sentı-
birdin 20-na dejin 8 mylijen put astıq ezirlengen edi, vıyl
sentıbirdin 20-na dejin 14 mylijen put astıq ezirendi. Vıyl
8 aj icinde 131,200 mıñ som qarıf ıynaldı 29-30-ıyl 1-
vasıf mektepterdegi oquvıylar 346 mıñ edi, mıñ 130
mıñ qazaq edi. Vıylıf ıyl 1- vasıf mektepterdegi oquv-
ıylar 533 mıñ. Mıñ 218 mıñ qazaq. Bir az ıoqarır
mektepterdegi oquvıylar 30- ıyl 36 mıñ edi, vıyl 39 mıñ.

Mıne kerdinizer me, caruvasıyl mädenijet majdan-
darımızdaof ötken ıylı tabıymız ven vıylıf tabıymız-
dı salıstırsaq, vıylıf ıyl tarqan tabıymız kıp.

Bizde bul tabıymızdı elde nece ösirıvge mıymkindik,
ıaqıdaj var edi. Sol mıymkindikterdi, ıaqıd jdı tolıq pajda-
lanıanımızda, apartonıldıqtı, „özi orındalarıf“ salınuv-
ıylardı ıoıanıymız da, Markiscil-Lenincil tıvıjeni kysejtkeni-
mızde bul tabıymızdı elde nece ösire alatın ödik. Osı
ıaqıdajlardı pajdalana almaıandıofımızdan bir sıpıra ol-
qılyqtar volıp otır. Altı ajlıq ıosparın Rıjdır 80 pırsent-
Qasıraqaj 82 pırsent. Emı 87 pırsent vııl Odaqıf öndi-
risi 84 pırsent, Qazaqıstan caruvasıyl keıesiniñ öndirisi
83 pırsent orındaldı. Saluv öndiristeri bir sıpıra artta qa-
lıp keledi. ııldıq ıosparın Rıjdır 40 pırsent, Aqtıve ıstı-
tıroj 22, 5 pırsent Emı 75 pırsent orındadı. Yjel, aqıf
ajlarında 21, 7 mılejın som qarıf ıynadıq, endi 27, 5 mı-
ljen som ıynanıymız kerek.

Vıylıf ıyl viz egis navqanında kıp tabıf tartıf.
Bıraq vıylıf ıyl bir sıpıra avdandarda eginniñ önimi,
tısimi kem volıp, vizdin ötken ıyl kyzdik ajdavdıof, vı-
jlıf ıazof egis navqanındaof tarqan tabıymızdı ma-
dıyn tysirdi. Sizder, ajtırsızdar, egin öniminiñ kem voluv-
qıroıaqılyqtan dersizder. Ras, qıroıaqılyq sever völdı.
Bıraq vıri qıroıaqılyqtan voladı devge volmajdı. Biz qıroıaq
ıylıf pen kyrese alamız, onı ıeıe alamız. Kızir partıja men
ykımet onı ıeıyvdiñ carasın istep ıatır. Mınan vasıa viz aram
ıepıer men kyresıvimiz kerek. Egistıf sıregin kemityvimiz
zapti kızıjtyvimiz kejingi vaqıtında, tar-tıjnaqtaj etip ıynar

alıvımbız kerek. Zıjandı çandıqrar taqıtaoıblar men kyresyvi-
mız kerek. Munıñ väri qolımbızdan keletin nәrseler. Biraq munıñ
rajdalana almaj çyrmiz. Sonıñ saldarınan egin çenindegı tabı-
sımbızdıñ sanı kәp, çaqısqı bolsada, sapası kem, çaman volıpçyur.

Bızdıñ pıcen savıv çeninde de tabısbız kәp. Biraq
orındardan kelıp çatqan maqlumatlarğa qaraqanda savı-
ıan pıcender çıjnalmaı, vavlanvaj, cirıp çatqan kәrinedi.

Zәp әtken çyloıbdan vıjıı әlde qajda kәp ajdaldı. Biraq
onıñ әsyv qarqınlı tım savan. Zәp ajdav aldaı çyloı
eginni çyloımnı arttıradı, çumısnı çenildetedi. Endece
1932-çyloı çazı egis çosparın orındavdı çenildetedi.

Astıq navqanıñ bir sıpıra avdandarda, çalrı Qa-
zaıstanda varısqı tıptı nasar, kәp qavır tuvoızır otır.
Solaj volıqandıqtan ıneni çetiskendigimizdi ajtır qaqsaj
vermeı, kem-ketigimizdi, olqılyqtarımızdı da ajtır, partıya
ıjımnı, kәpciliktı sol kem-ketik, olqılyqtı çojıvoıa saqrıvoıa
tuvra keledi.

Bul olqılyqtıñ sevevi ne? Munıñ sevevin izdegende
bıstalıjı çoldastı çaruvacılıq qızmetçileri sıjezinde seılegen
sәzi eriksiz eske tısedı. Bıstalıjı çoldastı ol sәzinde vәl-
sevekterdiñ çenıv çenindegi mıqtı quralı kәpciliktı ıjımdas-
tırıv ekeni asıq ajtıloıan. Biraq osı nusqavdıñ is çyzinde qa-
laj asır çatqanına kelsek, tıptı nasar. Kәp avdandar onı bilip
alır iske asırıvoıa tırıspıraqan. Negizgi kemciliktıñ birı osı.

Meniñ vajandamıñ negizi kәpcilik çumısqı tuvralı
voladı. Osınlı esterıñızge salam.

Çurtıñ kәvi kәpcilik çumısqı metinge, çıjıls, mәçilis,
kәmpense әtkizıv, teñkeriscil sәzder seılev, urandar tastav
dep ojıajdı. Әrijne, çıjıls mәçilis, taqı-taqılardı әtkizıvkerek.
Biraq sonı men qana qanaqtanuvıa volmajdı, Qazırgı
dәvirde kәpcilik çumısqıñ negizi mañızdısqı bul emes.
Qazırgı vaqıtta kәpcilik çumısqıñ negizi-çumısqı birıj-
gәdiler ıjımdastıra vılyv, әndiriste enbekti ıjımdastıra vılyv,
izdәnajdı çoloıa qoja vılyv, kәpciliktı satsıjaldıq çarısqa ty-
sire vılyv, ekrındiliktı әrcite vılyv, çaruvacılıq esep birıjgәdir-
lerin ıjımdastıra vılyv, çumısqılarğa mәdenıjet, turms

қақпнан қақдај қасар, әлгі қумьстарды нәтијцели, өнімди ете билув боладь.

Авъл, рәселкедегі көрцилик қумьсььньң қазиргі вақьтта әр пегизи-қалқозда еңбекти ујьмдастьра билув, изделнајды қолға қоја билув, еңбек есебин қақсь қолға қојьр, тавьсть әр кимниң сиңирген еңбегиниң саьна, сарьсьна қарај ве ле билув боладь.

Мунь қалрь қьйььстарда қавль қавьл етув, вәде берув мен, вијьрқ сьқарув мен оғьндавоја волмајды. Бул анавтьнав қумьсь емес, ири қумьсь, бул қумьсь көрциликтің мүдесине, сатсьјалдық қурьльстьң mindet, мақсатьна сәјкес истелетин қумьсь. көрцилик рајдась үсін истелетин қумьсь екенин көрциликке тәңиріжде көрсетывди, тьсиндирывди керек қылатьн қумьсь. Муньсьз теңгерывциликте, тавьсть қанаоја вельвди қојув, еңбекти қақсь ујьмдастьрув, изделнајды қолданув мүмкин емес, буларды истемеј турьр қалқозды қоқарь сатьоја көтерув, қалқоздың өнимин молажтув мүмкин емес.

Қазиргі вақьтта астьр, мал дајьндав, қарсь қьйнав қумьстарь не истегенде, қалај еткенде нәтијцели боладь? Бул навқандар көрцилик қумьсьнь кысејткен, оңдар қолоја қојојан вақьтта ојана нәтијцели боладь, қалқоз егиндерин сасрај-төкреј қьйнап алојан таварль мал пермилерин сьн таварль етир ујьмдастьра билген, әр бир авданьнь, әр бир авьлдьң мәденіјет-турмьсь-тирцилгин оңдај билген, үкмет тапсьројан mindetterди оғьндавоја ујьмдастьра алојан кунде ојана нәтијцели боладь.

Солаж волојандьқтан мен булардың вәриниң себевин ось қақпнан-ось mindetter ирети мен тексерип көрејин. Ол үсін қумьсьсь қетистирыв мәселесин мьсалоја альр сөјлејин, Қазир ось қумьсьсь қетиспегендиктен өндиристерде, сарқоздарда ол-қьльқтар воьр қатыр. Қурттнь вәри „амальмьз қанса, қумьсьсь қоқ» деп қыр. Вәриңизге мәлим, бул мәселеге бьсталың қолдас тәјоја таңва басқандај етир қавар вәди. Бир кезде қумьсьььдар бар еди. Сондықтан олар өндириске, сарқозоја өздері кельвци еди; бир кезде қумьсьсьларды еңбек вәрциси арқьль алувоја волувсь еди. Қазир ол қоқ. Бул қақдајдың қаңаројань, қаңа қақдај көрцилик қумьсьнь қаңаса қьргизывди,

ədis pen çyrgizyvdi kerek qylady degendi ajttı. Çana çaq-
 daj çanaca isievdiñ mənisi birinci-əndiristerdegi sarqozdarda-
 qı volsın, qalqozdaqı volsın çumьstardın tyrin, mөлcerin
 anьqtav volady, ekinci qalqozdarda qı çumьscь kycin ondar
 velyv, rajdalanuv, sol eñbek ənimin arttırıp qalqozdaqı ar-
 tıq kyciti-kisini əndiriske vosatuv volady, ycinci-qalqozdaqı
 çeke qalqozcılar men cart çasasuv, vurıqı çasalojan cart-
 tardı qajta çasasuv çəninde kəpcilik çumьsın kycejtyv, qal-
 qozcılar qı artıq kycitin, kisinin əndiriske, sarqoz qı varıp
 istev kerek ekenin tysindiriyv volady. Qazır qalqozda turmas
 onca çaman emes, qalqozcılar əndiriske, sarqoz varıp is-
 tevge asa ыrtıq volmajdy. Sonıñ ycin de qalqozcılar arasın-
 da kəpcilik çumьsın kycejtyv, artıq kisilerin əndiriske, sar-
 qoz qı varıp istev kerek ekenin tysindiriyv ətə kerecti.

Endi ekinci məselege kəcejin. **Bul çumьscılardıñ Ən-
 diriske turagьzıdıqı çajında.** Çumьscılardıñ əndiriste tu-
 raqtaj almajtın sevəvi çumьscılar kycin uьmdastıra vilmey-
 cilikten, olardıñ muqtaçın tijisince orındaj vilmegendikten
 vьlıp otır. Eñbek aqı məselesin alıp qaraıyız. Bul çənde
 ne kəremiz? Çuvırda „Sap istep “ kəzetinde bspektiriptin
 maqalası vasyıp cьqtı bspektirip bul maqalasında eñbek
 aqı məselesin taldap teksirgen. Sol maqalası oqьsaıyız çer
 astında çumьs isteitin çumьscılardıñ 3 som 45 tijin alaty-
 nın, çer ystinde isteitin qacavcь çumьscılar 4 som 75 tijin
 alatynın .kəresiz. Çeke avdandarda çeke kəsip tyrlerinin
 eñbek aqı mөлcerin alıp qarasayız munda da sondaj. Qıj-
 mьja kəsivindegi qamьs vuvır, saluv məterijaldarın dajın-
 dajtın çumьscılar aldyqı qatarda tysti metal əndirisinin
 çumьscılar vəsinci qatarda eñbek aqı alatın kərinədi. Aqı-
 qı salıstırıp qarasayız, çumьstın qıjynı ıci ыstıq seqta,
 çer astında emes pe? Al vular qı eñbek aqı təlev məselesi
 kerisince vьlıp otır. Eñbek aqı aluv isinde çetekci əndiris
 qamьs vuvatın çumьs vьluptı. Endi əzderiniz ojlanьzdar cı!
 Eñbek aqı təlev sajasatı orındaj vьlıp otır qanda avır əner-
 li kəsip tı, tysti metal kəsivinde əndiris çosparın tolıq orın-
 dap cьqıvı qı volar ma* Ərijne, volmajdy.

Budan başqa ənerli kəsbimizdiñ çeke taravların alıp qarasañız onda tengermə ədis etek alıp otyrojanın kərəsiz. Mine vizdi qoroqar otyrojan osylar. Qazirgi dövirdə tengermə- ədisi mencevektik sajasat. Bul vizdiñ sajasatymız emes. Bul sajasat satsəjalıdyq əndiristi ərcityvge arnalojan sajasat volıp tabylmajdy. Bul usaq vajıyldyq əndiriske arnalojan sajasat; bul çalqavıdyq, aqca qumarıdyq taqıysın taqıylarqa çol veretin sajasat; satsəjalıdyq əndiriske zıjanın tijgizetin sajasat.

Izdelnaıoqa kəcyv məselesin alıp qarajıdyq. Osy kynge dejin izdelnajdy qoldanuvoqa qarıs volıvıyldyq var; Əli izdelnaj iske asyrylmaj keledi. Asyrylojan çerlerde tım savan, nemese izdelnajdyñ ənin ajnalıdyr əndiris çumıysınñ ərcyvine ec bir septigi tijmejtindej etip iske asyrylıp çatır. Mynadaj mısal keltirejin: çaqında men Tyrkisiptiñ kyzgi, qısqıq tasymal çumıysına dajındıoqı çajında vajandama tıqdady. Tyrkisiptiñ vasıylar kəlip vizde izdelnaj çaqı iske asyrylıp çatır. Çumıystıñ 75 pırsenti izdelnaj tertivine kəcirildi dep sendirdi.

— Çarajdy çaqıy aq. Al, munıdy eñvek ənimı artıvına qandaj kəmegi tijdi-dedim.

Tekserə kəsem çumıysılardıñ çumıys ənimı 66 pırsent qana rajdalanılatındıoqı anıqtaldı.

Çoldastar, tengermenin, izdelnajdy qoldanıvıdyñ, eñvekti nasar uımdastıruvıdyñ mənisi ne? Bul, qajta qurılıp ekrindi ərkəndep kele çatqan satsəjalıdyq memlektimizde eñvek ənimin ərcityvge qarıs kyreskendik volıp tabıladı. Bul çumıysılardıñ mamandıoqın kəterıvge qarıs çumsalojan cara dep vilyv kerek. Bul arada çumıysıl ar „men nesine mamandıoqımdı artıdyr azaptanam? Samal çumıys qılıp çyrip aq sol aqın alıp otyrojan çorın va?“ dep oılav mımkin. Tengermə satsəjalıdyq çarıs pen ekrindiliktiñ ərcyvine de kedergi.

Ərijne, bulaj oılayındar, munı ajtatındar vizdiñ kisiler əmes, bular çana qurılıstıñ irgesin nıoajıvıyldyklar emes, ondılar vizge qarıs adam volıp sıoıadı. Syjtıp tengermə sa-

jasatb — kəpcilikti uյəmdastəratən sajasat emes, kəpcilikti azdəratən, tozdəratən sajestat voləp səqadə. Uյəmdasəp çuməb istev degnini mənisi-qalqozdarda tyzdegi kəsip ti uյəmdastəruv; ənerli kəsip te eņvek aqənb durəb uյəmdastəruv izdelnajoəa toləq kəcip iske asəruv; ekrindi birijgədiler uյəmdastəra biluv; olardə sajasə — mədenij çəninən tərbijelej biluv, olar arasənda çavdəqtav çuməbən çənge qojuv degen səz.

İjesizdik tivrals da osənb əjtuvəəa voladə.

Bəriniz de biletin volarsəb, bizdiq kəzir kyresip çatqan nəgizgi çuməsbəmbz «əzi viter», ge qarsə kyres. «Əzi viterge» syenyvcilik degen nə? Bul aqsəq ajaəəa tysip, çurtcsəbq soqəbnda qaluv, soqəb senimge tysuv degen səz; «əzi viterge» viz neni qarsə qojambz? Kyci çəjnar, çospardə orəndav, kəpcilikti uյəmdastəruvda velsendilik, ynta çigerdi kycejtyv, kəpcilik pən birge kəpcilik kycti men çospardə orəndavəəa varləq qajratə çuməsav, mine vizdiq vuəəan qarsə qojatənbəmbz osəlar. Bular volmaəəan çerde «əzi viterge» senyv, apotuncəldəq, nəm qurajdəbq etek aladə. Onə atə vylincilik. Bəlcəvəktik qarqəb onda volmajdə. Satsəjaldəq qurəbəs onda ərcimejdi.

Çoldastar! Biz kəzirde eņvekti qəəa tyrin, çəəa təsiləderin səz qəlaməb. Çəəa təsil -ekrindi birijgədi təsili. Kəzir caruvacsəbq esep birijgədiləri qurəb, iske asərbəb çatəb. Ydetrəli çospə, satsəjaldəq çarəb, ekrindilik qanat çəjəp ərcip otəb. Kəpcilik ələvmet çuməbən, eņvek uյəmdastəruv isin kycejtrəj turəp vular iske asa ala ma? ərijne çəq. Məsələniq varləq tyjini osənda.

Kəzir teqnijkege çettigyv məsələsinə asa keqil vəlip otərbəb. Teqnijkege çettigyv -tyjindi məsələlərdi eņ tyjindisi. Munsəb vasqəruv isiniq kyni çəq. Ol tursəb əb bir çavəjə qalqozcsə çuməscəlardəq da kyni çəq. Nege desəqiz vizdiq ənerli kəsip, əndiris orəndarəmbz məcijnələrdi, teqnijkeni çəəa təsiləderin qoldanəp otəb. Teqnijkeni yjrenip çetilip almaəəan kynde çuməscəlar mamandəəəb kətərə almaq emes, eņvek ənimin arttəra almaq emes. Mədenij çəəəbnan da əsə almaq emes. Avəl caruvasənda da dəl osəndəj qal voləp otəb.

Yjtkeni tıraktır degen nörse, avır qıjın saıman öndiristegi mädenijet volıp tabıladı. Endese teqrıjkeni bilmej turıp munı qoldanuvqa, rajdalanuvqa volar ma? әrijne volmajdı. Olaj volsa teqrıjke мәselesi satsıjaldıq qurılısımızda көpсilik қумьсннң negizgi мәselesi volıp tabıladı.

Partıja, көperetip, қавдықtav мәselelerine, көпсиктиң tamaqtanuv мәselelerine asa көңил volıp отır. Ol nelikten? Қoldastar, bul мәsele қurtсылықтнң кун sanap esken tilegin ötev мәselesi қана emes, бир қаоıjnнн satsıjaldıq öndiriste көпсикти uımdastıruv мәselesi de volıp tabıladı. Olaj volmaqanda қaj çerде volsa da olqılıq қоıjılmaqсь emes, көperetipti қаqsartuv, көпсикти tamaqtandıruv, қавдықtav isterin uımdastıruv қумьstarь қалаң vujııq pen қана cecilmeјdi. Bul velsendilikти, ыntalıqть көterip, көпсикти uımdastıruvдь tileјtin қумьс.

Qalqozdastıruvda, caruvсылық қосparларнн қалаң әkimcilik pen, vujııq pen cecyvge volar ma? әrijne, volmajdı. Qalqozdardıң nacar voluv sebevin, еңбек uımdastıruv қаqtарннң nacarlıojнн astыq daıjндav, қосparларнн orндај almaqan severterin izdeseniz қaj çerде volsa da bul қаoıdajlar көпсикти uımdastıruvднң orнна қuroqıq әkimcilikke salınoıandıqtan, көпсик қумьstarнн қyrgizgisi kelmegendikten voloıandıojнн көresiz. Ras, кей çerде әkimcilikти qoldanatнн iretteri de volıp qaladı. Biraq көпсик arasындаoıı қумьstardь quroqıq әkimcilik pen cecyvde yлken qate. Қумьсть vyldirgendik volıp сьoıadı.

Вьjылоıь қыь әlkemizдиң 60pursent qalqozdanıp, қалрь egistin 90 pursenti qalqoz, sapqozdar qolында volıp отıroıanda, astыq daıjндav қумьснн vлыroıь, vурьnoıь қьldardaoıь тәsilderi мен қyrgizyvge volmajды. Ol kezde қара caruvalardың кемінде 60pursent qalqozdaspaoıan, vытpaoıan çeke caruva volatнн. Вьjылоıь қыь eski тәsilderди qoldanuv var қумьсть vyldiryv, qalqozдь tozdıruv volıp сьoıadı. Olaj etseniz varlıq qalqozсь тize qosıp saoıan қarsь turadı. Bul vaj, qulaqtar мен kyresyv volıp сьoıajды, әrijne vaj-qulaqtar мен

kyresyv kerek. Al, qalqozda tek qalqoz qurььььna qarьь adamdar men kyresyv kerek.

Qalqozda eьvek uьmdastьruv ьolьnda memleket aldьndaqь mindetterin oьndavoqa qalqozььlardьь sana sezimin koьteryv ьolьnda kyresyv kerek. Biraq, qalqozoqa qarьь kyresyvge ьol ьoq. Qalqoz quruv, qalqozda koьpcilik ьumьstarьь da uьmdastьruv degen sьz, munьь atь - qalqozda eьvek uьmdastьruv, izdelnajdь toььoьь men iske asьruv, eьvektiь eьevin alьp, tabьstь eьvektiь sanь men sarasььna qaraj vьlyv, birijgьdi uьmdastьra bilyv, ьumьscь—koьlik kycterin durьь vьle bilyv degen sьz. Munь, ьoldastar, vujььq pen, ajqaj men qoьqььtuv, arьav men istevge vьolmajdь, isteж almajsььn da.

Əzderinnen mььsal alьььzdar. Kəzir sizder oqьp ьyrsizder oqo. Kyni ertə təçirijvə ьumьььna cьojasьzdar. Sonda qalqozoqa kelip, qalqozььlar ььjььььnda,, tengermə“ vaj—qulaqtardьь kəniline ьaoqatьь, solardьь tilegin ystem etetin sajasat əkenin ajtuv ycin oqana varasьzdar ma? Tabьstь eьvektiь sanьna, sarasьna qaraj vьlyv, eьep aluv, izdelnajdь iske asьruvoqa kerektigin ajtuv ycin oqana varasьz va? Onь ajttьь degence aq qalqozььlar sizderden,, ьən - aq. munь qalaj isteжimiz? dep suramaj ma? Sonda ne dej sizder? “Ol arasььn viz bilmevcь edik, onь mamandar bileди. Ylkender bileди“ dejsizder me? Onь men ьumьь vite me? Ərijne, onь men is cььqrajdь. Qajta ьumьstь vьldirip qana alasьndar. Sondьqtan, sizder koьpcilikti uьmdastьruvdьь təjььььjkesin bilyvlerin kerek. Onсьz kynderin qaran. Teqььijke bilim eь vastь cart. Onсьz ec kimniь de kyni ьoq. Mymkin sizder sajasьj ekənomьja, vasqa savaqtardьь, Mərkis - Lenin qьjььndarььn ьaqьь aq biletin vьolarsьz. Al, egerde sonь men qatar təьkeriscil təçirijvə ьumьstarььn bilmejtin vьolsaьzdar, koьpcilikti uьmdastьra almajttьь vьolsaьzdar, onda sizder vьlceьek vьolьp ora taptьmajьzdar. Vəceьek vьolьp, sizderden onda tyk bereke cььqraq emes. Bizdiь osь kungi vastь kemcilikterimiz (qalqoz qurььььnda kemcilikterimiz cьььnda da əli ylken, onь viz ec qacanda ьasьrmajmьz) nelikten vьolьp oьtьr desek - koьpcilik arasьndaqь ьumьstardььn kemdiginen, koьpcilikti uьm-

dastêruv çumêsên istemegendikten; çut, apat aldênda vas iğendikten volêp otr devimiz kerêk. Qalqoz quruvdêň mênisi - çospariê çumêsqa kecyv, qarqyndê kyçejtyv, mädeni-jetti êrkendeti, eñvek önimin arttêruv' tavarlybqtê molajtyv degen seZ. Qalqoz quruvdêň mênisi çokecildik qalyrbtê çojuv, astêq, mal dajêndav çospariaryn ornêdav degen seZ.

Olqylybqtêñ neden volojanyñ, neden volatênyñ taldap tekserip qarasañyzdar, çumêstêñ qaj taravnyñan volsa da mu-nyñ sevevin, ajnalêp kelgende vajaqê körçilik çumêsnyñ çoqtôjnyñan, körçiliktî ujmêdastêra vilmevcilikten, çumêstêñ çaña têsilderin, çaña tyrlerin tavêp qoldana vilmeğendikten volojanyñ kôresiz.

III. Körçilik çumêsê, körçiliktî ujmêdastêruv çumêsê çoqarqy satêqja kôterilsin.

Körçilik arasnydaqy çumêstar bizdiñ Qazaqystanda ne kyjde? Êriñe, Qazaqystan partýja ujmêdarê keçes ornêdarê körçiliktên qol yzip, körçilik çumêsên taza çyrgizbel otr dev durêb volmas edi. Durêb volmav turêsn, bulaj dev êsek volar edi, bul çumês çyrgizilmegen volsa bizdiñ ilgerilêgendigimiz de veker volar edi. Biraq bizdiñ asyôjymêz alsê tysyvlî, bul çaqnyñan tyk kemciligimiz çoq desek onda da yiken qatalasqandêq, özimizdi aldajandêq, çoqtê çubavratqandêq volar edi. Bul çende öz ara wêsevekce ajanvaj, qattê sñnar, var kemcilikterdi tez çojmasaq, orasan yiken olqylybqtarqja usyranymêz sêsiz.

Men bul vajandamanê çasaqandaqy maqsatym—vykil partýja ujmênyñ, kêsircilik odaqtarynyñ, caruva qyzmêtçileriniñ varlyq nazaryñ, varlyq kemcilikterdi, ol kamcilikterdiñ severterin acuvoja avdaruv nijeti men çasap turmên; vasclylyq çumês êdisteriniñ, qalyñ körçiliktî ujmêdastêruv isteriniñ tezden bstalêjn çoldas kôrsetken çol men qajta qurlyuvoja kerektingin kôrsetyv nijeti men osnyñ ajtêp turmên; êndiris ornêdarnydaqy çol qatynasê, çaña qurlybs ornêdarnydaqy sarqozdardaqy partýja, kêsircilik, caruvacvlylyq, kôperetip ujm-

darına, kəmsamoldarğa osь çaқдајларды асалар көрсетуv niјetindeмин. Ҙаррај қалқозға ајналыр отьројан авдандардаоь варлық ујьмдардың esine салғалы ајтыр турмын. Nege dese-niz caruvasьлық мақсаттарьмыздың ојдаоьдај орьндальр сь-қувь osь тьјинди мәselege vajlavь.

Biraқ Qazaқьstanda көpcilik arasьndaоьб сьмьсть ky-cejtyvдиң kerektigin өte—mөte vasa aјtatьн сьerlerde var. Men bul сьerde көcpeли, cala көcpeли авдандарды eske alamьн. Bul авдандарда көpcilik сьмьстарь Ҙаррај қалқозdasқан, отьрьбсьланојан авдандардың өндiris, сьол-қатьнас орьндарь-пың көзирги Ҙаңа Ҙақдајьndaоьбca cecilmek emes.

Ras, vizдиң kilең mal көsivi men ајналысатын авданда-рьмызда da Ҙаңaca сьмьs istevди, көpcilkti ујьмдастыруv сьмьсьпың төsilderin қолданувды kerek қьлатьн Ҙаңа Ҙақ-дајлар тувьр отьр. Biraқ, ондај авдандарда мынань da es-ten сьојатмавларь kerek. Bularda eskilik әли кьcti. Oнда әли uruvasьлық sarқьncақтарь толық сьојьлыр vitken сьоқ. Mal ca-ruvasьлық көsivi bul авдандарда әlide ең төмен satьда. Sa-tsьjaldьқ mal caruvasьн өrkendetyv, қajta қуруv сьөninde bul авдандарда istelgen сьмьs әли сьetkiliksiz. Туңоьбca cara-lar Ҙаңа ојана қолоја альпыр сьатыр.

Bul авданда кеңesterimiz сьат adamдardan әли толық арь-лыр сьetken сьоқ. Partьja қьзметcileriniң saјasь vilimi төмен, өzderi vosaң, dolaң. Sonьң ycinde bul авдандарда көpcilik сьмьстарь ең төмен satьда, munda көvinece қуројақ әkimci-lik, сьeke vijler төstep, өz degenin istetyv қальptарь кьctirek. Қуројақ әkimcilik сьалаң vujьрқтан сьaj қьсьмынан is сьқрај-тындај volsa, онда қьзметкерлер қьјьncьььқтан қорқьр сьaita-тыққа сальnadь. Tizgindi vajlar альр ketedi. Syjtir, көvine-se vizdiki деп ақ сььрген adamдарьмыз vaj, atқа minerler-диң salt—sanasьн, solардың tilegin көksep ketedi.

Көpcilik сьмьсьн кьcejte almaқаннан кейиң, көpcilik-ti menгерip vastap әkete almaқаннан кейиң, vular caruvasь-лық мәselelerin de сьолоја қојalmajды.ондар iske asьra almajды. Osь мақсаттар төнiregine kedeј, ortacalar көpciligин сььнај, ујьмдастыра almajды. Көpтин, кectиң соңьнда илвир қала vere-

di. Söndüqtan bul avdandardaşь varlıq partıya uımdarь-
nıñ, sanalı azamattardıñ aldındaşь ekrindi mindet qurqıq
ökimeilik, qalañ qısmıñ qasav men kyresyу, qana tösilderge ty-
sinip töseler almaqan eski qызmetciler men aıanvaj kyresyу
boluvtıa tıjis. Kөzirgi dövirdiñ negizigi tyjini caruvacыlıq
qurılıstarь majdanьnda көpcilikti uımdastьruvda, көpciliktiñ
çigerin, мәdenijetin көteryvde; naqыз keңester qasav, is çy-
zinde turaqtь qalqozdar ornatur çolьn da kyresyvde; ke-
dej, ortacalar көpciligin uımdastьra vilyvde, vaj, atqa
minerlerge qarşь kyresyvde; mecevlikke, eski көcpelikke,
eski ruvcыldьq qanav negizine voj urucыlıqqa qarşь kyre-
syvde. Kөzigi kynniñ ekrindi uranь—kөpcilik çumьsn ky-
cejtyv, partıya qatarьnda tavandь çigerli, tap çolьna verik
cьnьqqan qызmetciler daıyndav, qana keңes qызmetcilerin
çetistiryv, Ortalıq partıya kөmiyteti men-Kөmeserler keңesiniñ
satsьjaldьq mal caruvacыlıq çonindegi qavlısn iske asьruv
kedej, ortacalar arasьnda partıya, keңes qызmetcileri ara-
sьnda vajlar ьqralь men kyresyу boluvtıa tıjis. Mine әngi-
meniñ tyjini osьnda.

Çalqыз bular emes. Basqa avdandarьmьzda da көp-
cilik çumьstarь valcevektik tavandьlıq ren, satsьjaldьq qurь-
lıs majdanьnda kyresyу çaqь ojdaşьdaj emes.

Egin çьjnav navqanьnda neni көrdik? Avdandar osь
mәsele çoninde Ortalıq partıya kөmiytetiniñ yjeñ pilenemi
qavlısn taldamaqan. Çete usьnvaqan. Osьnıñ saldarьnan
egin çьjnavda qarqьn vajav, tögilir-cacыluv көp, majalav çu-
mьsь savan, astьq çasьruv eңvektiñ sanьna, sarasьna qara-
mastan kejde çan vasьna astьqtaj avanьsь veyv qalırtarь
var. Qalqoz, sarqozdarda eңbek uımdastьruv çumьsь oңvaj
çatьr.

Astьq daıyndav çumьsь vizde ne ycin ilgerilej almaj
çatьr? Yreji usьp әvegerlenyvden, çospardь orьndavoja көp-
cilikti uımdastьra vilmegennen, aportuncыldьqqa saınvojan-
dıqtan osьlaj volьp otьr. Meniñ qolьmda tolьp çatqan astьq
azьq tyilik, „balanьsь“ var. Avdandar bul, „balanьstarьnda“ tavarь-
lı astьqtıdь mөлcerine vizdiñ çasaojan çosparьmьzdıñ sәj-

kes kelmevin дәлелдемек болар. Әрине қоспар түр-тыгел күдіксіз деп айтпаймын. Бірінде болмаса бірінде кемчиліктер, қаталықтар болуы мүмкін. Әйтседе осы „валаныстарды“ қарап тексергенде алды мен мына секілді қалыптар көзге туседи.

Бірінші: 31-қылығ қасалоған астық, азық-тылік валанысынң бұдан 2-3 қыл бұрын қасалоған валаныстандан туқ айырмағы қоқ. Олай болғанда валаныс қасавсылар жылығ қылы қалпы егистің 90 процентін қалқоз егіп отыроғанда-уі васынаегіс көлеміс гектирден 18 гектирге дейін келіп отыроғанда қалқоздардың таварлығы әлде несе десе көбейіп, авысыр кеткендігін естен сықарғыр қыбергемдігі көрінеді.

Екінші: Астық, азық-тылік валаныстары тенгерме қолмен қасалоған. Барлығы қан, барлығы мал тutas есерке алыныр, бір мөлшер тақайындаоған. Олай болғанда валаныс қасавсылар ізделмейді, еңбектің сапы не сарасын егін салуылар мен салмайтындарды, малына, қунды егистеріне астық алатындар мен алмайтындарды, тыздегі кесіпке кететіндерді тыгел есерке алмай бул қақардайларды естен сықарғыр қыбергемдігі көрінеді.

Екінші қақарнап тұтыпатын астықтың мөлшерін егіннің сықармдылығына қарай белгілеу қақар ескерілмеген. Авдан ісінде жеке қалқоздарда егіннің сықармдылығы, өнімі әр тырлі екені есте тұтылмаоған.

Үшінші: астық азық-тылік валаныстарында өз авданының оғана қамын көздегендік сезіледі. Қурттың көбі өз авданының тілегін, өз авданының валанысын алоға ұстар, қалпы одақтың тілегімен есертескісі келмейді. Қурттың көбі-ақ, жеке авданың жеке қалқоздың қаруасылық мәденіі муқтақдары вәлендеі астықмал қана осы сыжақтылар тыгел сол авданда, қалқозда қалуы мен оғана сесілмейтінін, бул тілектердің, муқтақдардың вәрі одақ көлеміндегі қалпы қалық қаруасылығының өсуіне вайланысты екенін әлі тысіне алмай қыр. Валаныс қасавсылардың вәрі де авзын арандай асыр қарыз ақса, қарыз сайман, туқам, мәсіне, тырактірі встансаларын, авы қаруасылық мәсіне саймандарын, өндірісін өрсітувді сұраоғаны да қақар ақ. Авы қаруасылық қоспарын толығы мен оғандамоған күнде бул сұрақандары-

ның вәри де вәри оғьндавоҗа мумkindik волмайтънын eskergisi kelmejdi.

Ось съжақты қолаһсыз ис бир сърыра авдандарда мал даһьндав җоспарларь җөнинде де волыр отыр. Буларда есепке алынған малдың саһьна сүженір қана қортындь сьоҗароҗан. Бул есептиң дурьс еместигин, малдың көви җасырылар есепке киргизилмеј сүргенин виле тура осьнь истер отыр. Булар мемлекеттик даһьндав җоспарларьн териске сьоҗароҗьсь келир салоҗьласьр җатса да, малды оғьнсыз қьрыр сојувсьльққа, малды җасырыр ел асырыр, җурт асырыр җиверип җатқан қьльқтароҗа қарсь тык сара истемејди. Сатсьјалдық мал саруvasьн өркөндөтув тувраль сьоҗароҗан орталық партьја көмийтети мен көмесерлер көнесиниң қавльсьн иске асырувда тык истемејди. Вирақ оһьң есесине Төреоҗоҗа ыһнса җасалоҗан, тап дуспандарь өгенттериниң валаныстарьн җақтavoҗа себер' ооҗан җандарьн сала қьжмылдавоҗа өзир.

Қараҗат җьйнав җумьсьь вудан да орасан насар. Бул иретте тipti валаныс җасар. салоҗьласувоҗа да тувра келмејди. Неге дөсеніз қаж авдандь алыр қарасаһьз да, ел қолында қанса қарҗь бар өкөндигин есептер көрсөңіз, җумьстьь валсабекке сүргизе билген кынде, көрцилк җумьстарьн кысејткен кынде қарҗь җоспарларь тык қажьнсьльқсыз оғьндалатындыоҗьн аһьқтайсьз.

Көј бир апартонсьлдар өздері тилесин, тилемесин тап дуспандарьнөң өгенти волыр отырыр, „сарувань вьлпциликке салдық“ деп қарьсady. Дурьсьнда өр бир қалқоздың, өр бир қалқозсьнөң төңкериске дејингі кыји менен көзиргі саруvasьн салыстырыр, әдил тексерип дурьс салмақтар көрсөңіз, тipti ол кындегисин қојыр, осьдан өкө үс җьл вурьн не кыжде волоҗандьоҗь мен салыстырыр көрсөңіз—соньң өзинен ақ апартонсьлдардың сан қажоҗьсьнөң тыкке турмайтън вьльсь өкөнин аһьқарасыз. Мьнань eskeryv керек: вурьноҗь заманда алравьт, қулақ көрпийталистер мьлйендеген еңбекчилерди қанар қажьрсьльққа, ас җалаңастьққа уғьндырыр келген кезинде авьл, дөревнөде турмыс тырине қарай җикке вөлине алоҗан җоқ. Ооҗан сарасы да келген җоқ. Ал көзир ол қалыр бар—ма? Әријне җоқ, воллада алмајды. Көзир бизде җумьсьсьздық вьтиндеј җоҗьльр отыр. Көп

çerde çumьsьlar çetpej tapcььqqa ucьranьььz. Qalqozcьlar önerli kəsip orьndarьna, sarqozdaroja, qurььь saluv orьndarьna çumьsqa varmaj çatьr. Barsa da azar dep sasьp çatьr. Osььь beker devge kimniç avzь varar eken? Satsьjaldbьq memleketimiz çьl sajnь qalqoz caruvacьььoьna myljendegen myljarььtaojan orasan көp qarçь çumsar, qarьz aqca, qarьz tuqьm, məciьne, sajman verip oьrojanьь beker dep kim ajtaladbь? Osьь kьngi keңester eliniç çumьsьlarььniç mədeniç caruvacьььq turmьsь kьji tənkeriske dejingi eski Resejdiç çumьsьlarь men salьstьrmaoçanda da, tipti osьь kьngi көpijtalcьl memleketterdiç qaj qajsьььndaoь çumьsьlar tavьna qaraoçanda ana oçurььm ilgeri çatqanьь kim ötirik dej aladbь?

Baj—qulaqtardьn tilegin көkesp vьjregi vurojan көniçi apartuncьldardь vьlaj qoььp, caruvacьььq mindetterin orьndamaj eriksiz apartuncьldьqqa tysip oьrojan vascьlardь, qos-cьlardь aьp qarasaңьz, bulardьn apartoncьldьoь satsьjaldbьq qurььь majdanьnda valcevekce kyrese vilmegendikten, çumьsььniç „өzi viterge,“ seңgendikten, osьь senim ystemdik aьp ketkendikten volьp oьr; çaңa çaoьdajoja tysine almaj çumьsььniç, vascььoьniç çaңa çaoьdajoja səjkes çanaca qura almaoçandьqтан, yjlestre vilmegendikten volьp oьr. Markis, Lenin çolь men tərviјelenyvi çetkiliksiz voloçandьqтан, çaңa çaoьdajda көpçilikti tərviјelej vilmegendikten, uььmdastьra vilmegendikten, көpçilik çumьsььniç çьrgize almaoçandьqтан volьp oьr.

Kөpçilik çumьsьь, Markis, Lenin qьjsьndarьna çetilyv məselelerin səz qьloçanda viz qьzmetçiler məselesine de toçtamaj kete almamььz.

Qьzmetçiler məselesi vьkil keңester odaoьndaqь kьotti maңьzdbь məseleniç biri volьp oьr. Partьja bul məseleni de qoloja aьp, oңcьl apartoncьdar men kyrese oьrььp virte, virte cecip keledi. Caruvacьldardьn məçilisinde səjlegen səzinde bstalijn çoldas bul məseleni taoьda tereңrek qoььp, özmizde teqniјke bilim mamandarьn daјьndavdьn kerektigin көrsetip ketti.

Qьzmetçiler məselesi, əsirese ult qьzmetçilerin çetistiryv məselesi vizdiç Qazaqьstanda öte-mete iri maңьzdbь məseleге

ajnalыр отыр. Бурын мецев қаложан Қазақстан оның ісінде қазақ, сьоьстьық ұсақ ұлттар саруvasьық, мәдениет қызметчилери сөннен сурдај volатын. Соңоь сьлдardaсь partyja, көсірлік, саруvasьық мәдениет қызметчилериниң осыви Қазақстанда satsьjaідь қуғылстьың осыв қарқьпына әли үйlese алмай keledi. Қызметчилер сөтistiryv, даьндav сьмьсь сьлма сьлilгерилер kele сьтса да сан сьоьннан, әсиресе sара сьоьннан кун sаныр қызметчилер сөтисреви тарсьыоьь кycejip varady. Sара сьоьннан degende теқниже vilim mamандьоьь сөннен тарсьыоььпн вьлај доја турьр, ось кунги var қызметчилеримиздиң вьр қатарь сьаңа сьоьдајдың сьп valceбектен тalar etip отьројан mindetterin сөтевге de тольқ сьарай алмай отьројанын ајтамьз,

Соңоь сьлдада өкkelik partyja көмijтeti қызметчилер даьндav, pьсьqtav сөнinde вьр қатар вөлceбектик сараларды қолоја альр іске асььр отьр. Bирақ вул әли сөткиліксиз, vуданда кері сьмьсть қарқьнды кycejтyv керек. Kej вьр саруvasьық кеңес орьндарьпың vasсьлағь вул сьмьсқа дурьс қарамай отьр. Bулардың вөри de вул мәселениң маңьзын сьақсь тьsinedi, сьақсь вiledi. Қызметчилерди көр керек қьлады. Iри талартај қојady. Bирақ осьлардың ес қajsььь да қызметчилер даьндav мәселесин вөлceбекке қолоја алмай отьр. Вуюан тьjсине көңли қојмай отьр.

Bул сөрнде avдандьқ partyja көмijтetteri de сөнди сьмьсь автqaa алмай keledi.

Adандьқ қызметчилер сөткиліксиз. Cеттен қызметчилер сиверьydi кьткender көр. Bирақ өздеринен қызметчилер даьндav iretinde көрнекті қызмет иcтевчилер әли аз. Kерек dese теқнижкөм, кьрлстерге, сьојароьь дәреçeli мектептерге теқниже мектептерине kisi сиверip, керекти қызметчилерин өзирлеp alувоја da сөнди көңли вөлmeјdi. Dурьсьнда сьндар kirisce мунь иcтевге вөриниң de қольнан keledi.

Соңоь сьлдarda, әсересе avдандav сььргизилгennen кейin, avдандардың вөри өкkelik partaja көмijтетиниң вөкитьvine тарсььројан қызметчилер тизimin, қызметчилерди вөлювде кестелерин талдар қарасақ қызметчилерди вьр орьннан екinci орьноја av-

darbystyryp qana otyrojanyn keremiz. Çaquadan qyzmetciler tartuv, çoojarylatuv çumьstarь çoqtyn qasь.

Əjelderdi çoojarylatuv, qyzmetke tartuv çaqь taza çoq. Sondaj aq kəmsamoldardь bavlav, iske tartuv, çoojarylatuv çaqь da çetkiliksiz.

Ortalьq partьja kəmiytetiniң keңes qurьlьsь çənindegі derektivl iske asьrьluvь orasan savan. Kəpçiliktin sana səzi-mi ojanuvь, velsendilik əsyvi kyn sanap kycejtp otyrojanyn çurttyң vəri viledi. Çumьsь, qalqozcalar, əjelder, kəmsamol-dar arasьnan, tap çolьna verik, tavandь, qolьnan is kelerlik partьja mindetterin tolyq atqara alarьq çaңa velsendiler çaңa qurьlьs əskeri toptar sьqьp çatqanyn da çaqьs vilemiz. Bular vurynoь əspej, mecevler qalojan eski qyzmetkerlerge qara-ojanda ana ojurlьn arьq. Eski qyzmetciler vurynoь ədiske çarmasьp, əzderiniң vilimi, iskerligi men oьndarьna adam tavьlmajьndьoьna məz volьp tekke otyryp qalьp otyr. Vəlse-vekce çumьs istev qolьnan kelmej, partьjanьң sara çolьn iske asьruvoja çaramaj qalьp otyr. Bularoja çaңa kyc, çigerli taza kyc qosьlsa, iletirip ilgeriletip aьp ketyvi qьyn emes.

Taoьda ajtam, Qazaqьstanda əsirese kəpçeli, çala kəp-çeli avdandarda ult qyzmetcilerin çetistiryv məselesi ote-mete kycti məselege ajnalьp otyr. Bul avdandarda var qyzmetci-lerdin vilimi təməndigi, çetpej çatqandьoь men çatar çaңa qyzmetciler dajьndav, kəpçilik çumьstarьn kycejtyv, velsendi qalqozcьlardь, kedej, ortacalardь çana qurьlьsqa qatnastьruv iretterinde vurynoь «eski velsendiler» ylken vəget volьp otyr. Bul məseleni Əlkelik partьja kəmiyteti erekce maьzdzь dep viledi. Bul çənde is çyzinde isteletin bir çatar çaralar qoloja aьnьp ta otyr. Osь çaralardь vəlsevəktik tavandьlьq pen, tajьnvaj iske asьra varmaqьz.

Avdandьq partьja kəmiytetteri, çaruvacьlьq oьndardьn vasçylarь bul maqsattardь çaqьsьlap uqьnьp, tezden çyzege asьruvoja varьlьq kyc, çigerlerin çumьsavь kerek.

Biz kəzir satsʻjalizim dəvirine ajaq vastəq. Vəjbloʻy ʻsəb satsʻjalizimniŋ irgesin qalap volatʻn ʻsəbʻmʻz. Munəŋ atʻ biz ekrindi qarqʻn men tartardʻ ʻsojuvoja, tarʻsəl qoʻqamnan tapsʻz qoʻqamoja kəcyvge ajnalʻp vara ʻʻatərmʻz degen səz.

Biz kəzirdə ʻʻʻmʻsʻʻ men qara saruvanəŋ arasəndaqʻ ajərməsəldəq ʻsojʻp, olardəŋ vəri de satsʻjalidəq memlekettin qʻzmetcileri voluvoja ajnaləjan dəvirinde turmʻz. Memleketti ʻsojʻp, memleketsiz qoʻqamoja ajnaluvdəŋ syregin volʻqar səvegejlik qurmaj, bul səzde „solsʻl“ asəra siltevge salənvaj otʻrʻp-aq, biz sonʻ men, qatar ʻʻaŋa tuvojan ʻʻaŋa ʻʻaʻoʻdajlardə da ajəra viluvimiz kerek. ʻʻaŋa ʻʻaʻoʻdajlarərmʻz qaləŋ kəpcilik velsendiligi taqʻ da əlde nece ese kəterilip, ʻntasʻ, ʻʻigəri artılıvəŋ, uʻjʻmʻsəldəʻy kycejip, icki tərʻtibi təselyvin orasan kerek qʻlʻp otʻrəqandəʻynda ʻʻaʻqʻsʻ uʻoʻjʻna viluvimiz kerek.

„Satsʻjalizimdi partʻjanəŋ azsəbəʻy turmʻsqa engize almajdʻ. Onʻ on mylijendegen kəpcilik istep voladʻ. Bul ycin istin vərin kəpcilik əzderi istəj alatʻn volʻp yjrenyvi kerek“ (Lenin).

Bul maqsattar əndiris ərəndarənda da, qaləŋ vıqara kəpci likti uʻjʻmdastəruv, olardəŋ əvək ənimin əŋ ʻʻoʻqarəʻy satʻəja kə teryv, olardəŋ mədenij bilimlərin ərletyv maqsattarə- satsʻjalidəq qurəbʻsərmʻzəndə volacaqʻ ʻʻəninen əjana emes, vugingi ulʻ mindetterdi ərəndav ʻʻəninde de tezden iske asərluvə kerek volʻp otʻr. Tərecildikti, qulazojan eski cənəvnikti ʻʻojuvdəŋ naqʻz tətə amalʻ osylar. Taqʻ da tarəjqtə volʻp kərmegen ulʻ tavəstarəja ʻʻetyvdin naqʻz tətə ʻʻoldarə osylar. Buəjan kerekti ʻʻaʻoʻdajlar mymkinciliklər bizdə tavəspər bitirgiziz. Sonəŋ ycinde tiləsə qandaj qʻzʻmette volsəŋ, satsʻjalidəq qurəbʻs majdanəŋəŋ qandaj taravənda qʻzmet etsin, vascʻ qʻzmetci volsəŋ, volmasəŋ biz ər bir kəmynestin partʻja mycesininə aldəna Markis, Lenin qʻbʻsəndarəna ʻʻettigyv mindetterin tartamʻz. ʻʻaŋa ʻʻaʻoʻdajlardəq ʻʻaŋa mindetterge ʻʻədəl tysinip, satsʻjalidəq qurəbʻsəŋ kəzirgi dəviri kerek qʻlʻp otʻrəjan ʻʻʻmʻsəŋ kycejtyvdi kəpcilikti uʻjʻmdastəruvdəŋ

қоспағары сатыына өрлеуін талап етеміз. Апартунсыздықта қарсы, ески мәсєвлікті көксеғөндерге қарсы қурып, ақырап бара қатқан байлардың тілегін аңсауыларыға қарсы ажавсыз қатты кырес асылуу керек.

Қуроғақ әкімсілікке, „солсы“ асыра сілтеуілікке қарсы, авзы мен орақ оғыр, қуроғақ аяқайға салынууысыздықта қарсы қатты кырес асылып. Алдымызда тұрған кырделі міндеттерді толық сесіп, мүліжіндеген қалың көрсілікті ұжымдастыра отырып ілгерілеуге, еңбексілердің барлық муң мүдесін тығел етууге бар кыс, сїгер құмсалып. Партия қолоға алып, мүліжіндеген еңбексілер өмір құзынде тексеріп, асылына көзі сїетіп қавылдар, қостар отыраған ірі тарықпай міндеттерді толық орындар сыюуға бар кыс құмсалып. Біздің алдымызға қойып отыраған көрсілік арасындағы құмьстарды кысеїтуу істері құмьсыс тавып, қалқоздарды, қалқозсыларды ұжымдастыруу, сїеке кедес, орталарды қалқозға тегіс таратуу құмьстары келесектің мақсаттары ояна емес. Бул мақсаттар бугінгі куннің ұлы мәселелері. Оны қер қағанда бес жылдықтың үсіңсі кезенді жылтоқсанның кезенді мәселелері болып саналуға тїїісті. Біз 4-тоқсанда алақары 3-тоқсанның барлық оқылықтары қойып 4-тоқсанның аз қоспарын толық мен орындауымыз міндет. Әсіресе өнерлі кесіп қоспарын алды мен көмір, мунай, тусті метал, кәсіптерінің қана қурылыс салуу істерінің қоспарын толық орындар сыюуымыз керек.

Муны үсін тезінен еңбек ақы төлеу сајасатын қайта қуруу керек. Ізделіпайды сөзсіз іске асырып міндетті тырде құмьстың қай саласында болса да толық қолдануу кетек. Карууасылық есер біріжәділерін ұжымдастырып көрсілікті еңбектің қана төсілден, сатыжалды қарыс екпенділікті үдетууге ұжымдастаруу міндет.

Қоспарды толық уақытыры вақылауна деїін өвден қағар үдетпелі қоспарлар ұжымдастыруу қағет көрсіліктік сатыжалды салтанасын кетеріп қолоға алаған ұлы қоспар қалпы құмьсыс тавып, қалың еңбексілердің мақсат үсін әрі құмьсысның өз мүдесі үсін істеліп қатқаннн оларыға толық уақындырууымыз керек. Тезден көперетіп құмьсын қайта қурып бетті сатыжал-

dəq əndriske qaraj vurubn, çavdəqtav isin çoloja salır ortar-
lıq partıya kəmiyyətini qavlısına səjkes kəpciliktə tamaq-
tandıruv isin çaqşərtuvdə talap etyv mindet. Biz bul 4—
toqsanda varlıq astıq dəjəndav çosparıb, qundə egister
çosparıb qaracat çjnav, maqta dəjəndav çosparıb tolıoı
men orındar səoıatın voluvımbız kerek.

Qalqoz qurılısın uımdastıruv caruvasıy qıoıı çoloja
sətoja kəterip izdalanıd iske asıruvda esep çum-
sın çoloja saluvda eıvekti çumıs uımdastıruv arqasında
çojardaıy maqsattar qaltarıssız iske asadı,iske asırluvına
voladı da çana səzsiz iske asırluv kerekte. Eıvekti durıs
uımdastırb var kəlik, adam kucterin, məciıno-sajman qural-
dardə tolıq rajdalanırb, egin çjnav-egin soııv astıqtə
memleketke tapıruv çosparları munı men qatar kuzgi egis
zəp ajıruv çosparların tolıq orındar səoııvımbız mindet.

Munı vərin əkimctlikti çojmaj turırb, qalıq eıvekciler
kəpciligin sın mənisinde uımdastırmaj turırb orındavoja
volmajdı. Mylijendegen eıvekcilerdi memleket aldındaıy
mindetterin, etevge, caruvanı tavarlıoıı asırb eginin
səoıımdılıoıı artıruvoja (etken çıldıq təciriıvelerin esep-
teı otırb) Ortalıq partıya kəmiyyəti men kəmiıserler ke-
sinin satsıjaldıq mal caruvasıoıı ərkendetyv çəindegı
qavlısın iske asıruvoja uımdastıruv, çumıla qatınastıra
bııv kerek. Sonı men bırgə bul kəpcilik çumısın, mylijen-
degen eıvekcilerdi qurılısımbızı qatınastıruv isin sın
mənisinde vələcevektik əz arasında tolıq qoldanvaj turırb
taıy iske asıruvoja volmajdı.

Besi 15 tijn,

0011

